KRATKI KOMENTAR NA
EL-FIKHU'L-EKBER
DJELO IMAMA EBU HANIFE

DR. MUHAMMED B.
ABDU'R-RAHMAN EL-HUMEJJIS

dr. Muhammed b. Abdu'r-Rahman el-Humejjis

Kratki komentar na

EL-FIKHU'L-EKBER DJELO IMAMA EBU HANIFE

(predaja od Hamada sina Ebu Hanife)

Bužim, 2008.

PREDGOVOR

Zaista zahvala pripada Allahu. Njega hvalimo i pomoć i oprost od Njega tražimo. Utičemo se Allahu od zla naših duša i pokvarenosti naših djela. Koga Allah uputi nema onog ko će ga u zabludu odvesti, a koga u zabludi ostavi nema onog ko će ga na pravi put uputiti.

Svjedočim da nema božanstva osim Allaha Jedinog, koji nema sudruga i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik, a zatim:

Knjiga "El-Fikhu 'l-ekber" od Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, koja govori o pitanjima temelja vjere, poznato je djelo kojim je bio zaokupljen veliki dio hanefijskih učenjaka, bilo da se radi o njegovom tumačenju, proučavanju ili slično tome. A također je veliku pažnju imalo i kod ostalih učenjaka kada se njegov uticaj proširio.

Također, nije mi poznato da je neko tumačio ovo djelo na način koji je u skladu sa pravcem prvih generacija muslimana, jer je većinom tumačen na način koji je u skladu sa pravcem apologetičara (mutekelimuna). Njega su hanefijski učenjaci uzeli za osnovu i složili se da je ovo vjerovanje na kojem je bio Imam Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, na što upućuje mnoštvo tumačenja i komentara ovog djela.

Zatim, ovo djelo je oslonac maturidijama, ali i pored toga nisu se složili u pojedinim pitanjima, kao što je pitanje bezgrješnosti poslanika, o nekim pitanjima koja su vezana za Allahova svojstva (sifate) i po nekim drugim pitanjima, jer je ovo djelo dokaz protiv njih. Također, ovo djelo se u većini pitanja slaže sa onim što je iznio Imam Tahavija, rahimehullahu 'alejhi, u svom poznatom djelu koje objašnjava vjerovanje ehlu 's-sunneta ve 'l-džema'ata, koje se opet vraća na vjerovanje na kojem su bili Ebu Hanife, Ebu Jusuf i Muhammed b. el-Hasen, neka im se Allah svima smiluje.

Prenosilac ove knjige je Hamad, sin Ebu Hanife, koji je poznavao mezheb svog oca bolje od drugih. Ibn Halkan o njemu kaže: "On je bio pravca kojeg je bio i njegov otac, a bio je dobar i pobožan." Ipak, neki su ga učenjaci hadisa svrstali u vrstu slabih prenosilaca. Međutim, mi ovdje ne osporavamo njegovu predaju ove knjige, zbog njegove bliskosti sa svojim ocem, kao i zbog činjenice da su učenjaci ovo djelo prenosili jedan drugome.

Uspoređujući tekst koji se nalazi u ovom djelu sa onim što je iznio Imam Tahavija, rahimehullahu 'alejhi u svojoj "Akidi", uvidjeli smo da postoje izvjesne razlike između ova dva djela, pa stoga zasigurno možemo ustvrditi da je u ovo djelo unešeno nešto, što nije govor Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, kao što je npr. spomenuto u ovoj knjizi: "**Uzvišeni Allah je govorio sa Musaom svojim govorom koje je Njegovo svojstvo oduvijek, govorio je bez nekog organa i bez slova.**"

Također: "**Naše izgovaranje Kur'ana je stvoreno.**" "**Između Njega i Njegovih robova nema razdaljine.**"

Sve ovo, prethodno navedeno, uveli su oni koji su došli poslije Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, jer ovo nije bilo poznato u govoru prvih generacija muslimana.

Od novih stvari koje nisu bile poznate u prvo doba islama su i riječi: "da su Allahove riječi govor u sebi" i "da je Kur'an koji mi čitamo dio tog unutarnjeg govora". Ovo mišljenje je novotarija, koju je uveo čovjek po imenu Ibn Kulab.

U ovo spada i novotarija u islamskom vjerovanju pod nazivom "izgovaranje Kurana", koju je prvi uveo El-Karabisi u vrijeme Imama Ahmeda b. Hanbela, rahimehullahu 'alejhi. Neke od tih novotarija u islamskom vjerovanju se vraćaju na izmišljene uslove, koji za sobom povlače nemogućnost viđenja Uzvišenog Allaha, na Sudnjem danu. Ovu stvar su uveli apologetičari eš'arije i maturidije, jer su to stvari koje su "ubačene" naknadno u ovo djelo. Osim spomenutog, jasno se vidi da je govor Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, ili neki od zaključaka njegovog sina Hamada, nastalih kao rezultat govora njegovog oca.

Metodolologija po kojoj sam pisao ovo djelo:

1. Za svako novo poglavlje stavljen je poseban naslov.
2. Tekst originala je smješten na vrhu stranice.
3. Objašnjenje nejasnih riječi.
4. Tumačenje teksta uopće na način koji je u skladu sa mišljenjem prvih generacija muslimana.
5. Označavanje sure i broja ajeta.
6. Valorizacija hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, sa ocjenom vjerodostojnosti, ukoliko je to moguće.
7. Zaključak za svako poglavlje kako bi se što lakše izvukle koristi iz njega.
8. Postavljanje pitanja, a to radi toga da se odredi koliko se okoristilo od knjige i kako bi, na neki način, knjiga bila udžbenik olakšan učeniku za rad po njemu.

Ono što bude u ovom djelu od istine, to je uspjeh od Uzvišenog Allaha, a šta bude mimo toga, to je greška od mene, a Allahu se kajem od svakog grijeha, moleći Allaha da mi oprosti.

Allah zna šta je u našim srcima. On nam je dovoljan i divan li je On zaštitnik.

Naša posljednja dova je: "Hvala Allahu Gospodaru svjetova!"

Dr. Muhammed b. Abdu 'r-Rahman el-Humejjis

KRATKA BIOGRAFIJA IMAMA EBU HANIFE, rahimehullahu 'alejhi

Njegovo ime i nadimak

On je Ebu Hanife en-Nu'aman b. Sabit b. Zuta el-Hazaz, a nadimak mu je El-Kufi, po Kufi u kojoj je živio.

Njegovo rođenje

Rođen je 80. godine po Hidžri u Kufi, u doba mladih ashaba.[1] Fudajl b. 'Ijad o njemu kaže: "Ebu Hanife je bio veliki šerijatski pravnik (fekih). Bio je poznat po bogobojaznosti. Materijalno bi pomagao svakoga ko mu se obrati za pomoć. Strpljiv je bio u podučavanju znanju, i danju i noću. Mnogo je šutio, a malo govorio. Kada bi odgovarao na postavljena pitanja o halalu i haramu, trudio se da što bolje uputi ljude na istinu, sklanjajući se od vladara.[2]

Ibn Abdu 'l-Berr kaže o njemu: "U fikhu je bio imam, sa vrlo dobrim razmišljanjem i analogijom (kijas), pažljiv u izvođenju propisa, inteligentan, dosjetljiv, oštrouman, bogobojazan i pametan."[3]

[1] Pod mladim ashabima se misli na one ashabe koji su bili godinama najmlađi ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem (prim. prev.).

[2] Tarihu Bagdad, 13/340.

[3] El-Istigna', 1/572.

Šejhu 'l-islam Ibn Tejmijje, rahimehullahu 'alejhi, kaže za njega: "Zaista, i pored toga što Imamu Ebu Hanifi, rahimehullahu 'alejhi, mnogi proturječe i osporavaju ga u nekim stvarima, niko ne sumnja u vrijednost njegovog fikha, shvatanja i znanja."[4]

Imam Ez-Zehebi, rahimehullahu 'alejhi, za njega veli: "Bio je imam, bogobojazan, učenjak, pobožan, ugledan i nije primao poklone vladara."[5]

Postao je ugledan do te mjere da je postao jedan od četverice najpoznatijih imama čiji su mezhebi najprošireniji.

Njegova smrt

Umro je, neka mu se Allah smiluje, u noći sredinom mjeseca š'abana 150. hidžretske godine. Ukopan je u mezarje po imenu El-Hajzeran u Bagdadu, a živio je 70 godina.[6]

---

[4] Minhadžu 's-sunne, 2/572.
[5] Tezkiretu 'l-huffaz, 1/168.
[6] El-Intika', 171.

POJAŠNJENJE TEMELJA ISLAMSKOG VJEROVANJA

Tekst: U osnove (el-asl) tevhida i onoga u što je ispravno vjerovati, spada obavezno izgovaranje riječi: "Vjerujem u Allaha..."

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta :

"El-asl" na arapskom jeziku znači osnova na kojoj se temelji neka stvar i iz koje nešto proizilazi.

Objašnjenje: Svoje izlaganje Imam Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, počeo je sa objašnjenjem onoga što je obavezno u poglavlju vjerovanja i onoga što je u njemu ispravno, kao i objašnjenjem osnova tevhida, a to je da čovjek izgovori: "**Vjerujem u Allaha...**". Pod izgovorom se misli da osoba koja izgovara ove riječi, vjeruje s ubjeđenjem u Uzvišenog Allaha.

Ovo vjerovanje se može podijeliti u tri vrste:

Prva vrsta: Vjerovanje da je Jedini Allah Taj koji stvara, opskrbljuje, uređuje, upravlja i vlada stvorenjima.

Kaže Uzvišeni Allah:

﴿هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾

"Postoji li, osim Allaha, ikakav drugi stvoritelj koji vas sa neba i iz zemlje opskrbljuje?..." (Fatir, 3.)

Svako stvorenje općenito, potvrđuje ovu vrstu tevhida koja se naziva "tevhidu 'r-rububijje", jer nema drugog stvoritelja mimo Uzvišenog Allaha.

Druga vrsta: "Tevhidu 'l-esma'i ve 's-sifat", što znači potvrda i priznanje da je Uzvišeni Allah jedinstven u svojim imenima i svojstvima. Mi Mu potvrđujemo sva Njegova lijepa imena i uzvišena svojstva koja je On za Sebe potvrdio u Kur'anu ili ih je potvrdio Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, bez toga da pitamo o kakvoći njihovog značenja (tekjif), ili da ih upoređujemo sa svojstvima stvorenja (temsil), ili da Uzvišenog Allaha upoređujemo sa Njegovim stvorenjima (tešbih). Mi ne zastranjujemo u Allahovim imenima i svojstvima (ilhad) tako što ćemo mijenjati njihova značenja (tahrif) ili ih tumačiti drugačije od njihovog stvarnog značenja (te'vil). Sve ovo, uz potvrđivanje Uzvišenom Allahu da je čist od svake manjkavosti, krnjavosti i nedostatka (tenzih), kao što kaže Uzvišeni Allah u svojoj mudroj Knjizi:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

"Niko nije kao On, On je Onaj koji sve čuje i Onaj koji sve vidi" (Eš-Šura, 11.)

U ovom ajetu se Uzvišeni Allah čisti (tenzih) od toga da Mu ima niko sličan, a sa druge strane On Sebi potvrđuje lijepa imena i svojstva (da je On Onaj koji sve čuje (Es-Semi'u), i Onaj koji sve vidi (El-Besir)).

Treća vrsta: "Tevhidu 'l-'ubudijje" (el-uluhijje) tj. tevhid u ibadetu, a to podrazumijeva potvrđivanje i spoznaju da samo Uzvišeni Allah zaslužuje da Mu se ibadet čini (tj. da bude obožavan). To je nužnost koja proizilazi iz izgovaranja šehadeta, da nema drugog božanstva osim Uzvišenog Allaha (**la ilahe illallah**), jer upravo ta potvrda (šehadet), poriče sva ostala lažna božanstva mimo Uzvišenog Allaha, kao što kaže Uzvišeni Allah:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ﴾

"To je zato što je Allah istinsko božanstvo, a oni kojima se oni klanjaju mimo Allaha su lažna božanstva." (El-Hadždž, 62.)

Lažna božanstva ne posjeduju ništa od svojstava Gospodara, iz čega proizilazi obaveza robovanja samo Uzvišenom Allahu. Poslije toga dužnost je da svaki naš ibadet bude samo radi Allaha Jedinog, kao što je namaz, zekat, post, hadždž, zavjet (nezr), prinošenje žrtve (kurban), ljubav, strahopoštovanje, strah, nada, oslanjanje i druge vrste ibadeta. Pa ko preda bilo koju vrstu ibadeta nekom drugom, mimo Uzvišenom Allahu, **izjednačio ga je** sa Allahom (tj. počinio je širk Allahu).

Tekst: "...i (vjerujemo) u Njegove meleke (melaike) i Njegove knjige i Njegove poslanike (rusul) 'alejhimu 's-selam ..."

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta:

"Melaike" je množina od riječi "melek", a to su dobroćudna stvorenja od svjetlosti koja su stalno u pokornosti Uzvišenom Allahu.

"Rusul" je množina od riječi "resul" (poslanik), a to je osoba kojoj je objavljen vjerozakon (šeri'at) uz naređenje da ga drugima dostavi.

Objašnjenje: U temelje vjerovanja spada i vjerovanje u Allahove meleke. To su bića stvorena isključivo da obožavaju Uzvišenog Allaha i da izvršavaju Njegova naređenja. Meleka ima više vrsta. Svaka vrsta i svaki melek ima svoje zaduženje. Nama je dužnost da u sve njih vjerujemo općenito, a također, dužnost nam je u njih vjerovati i pojedinačno na osnovu onoga o čemu smo obaviješteni u Kur'anu i sunnetu. Meleki, koji su spomenuti poimenično, su: Džibril, Mikail, Israfil, melek smrti, nosači prijestolja (Arša), čuvari Dženneta i Džehennema, Munker i Nekir, meleki pisari ljudskih djela, meleki čuvari i drugi. U sve spomenute meleke dužnost je vjerovati pojedinačno.

Također, u sastavne dijelova imana spada i vjerovanje u Allahove Knjige, koje je Uzvišeni Allah

objavio nekima od svojih poslanika. U njima je Allahov zakon, upute i poruke Njegovim robovima. Dužnost je u sve njih vjerovati općenito, ali i pojedinačno na osnovu onoga što je došlo u Kur'anu i sunnetu.

Spomenute Knjige su: Tevrat i Indžil, kao što kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَأَنزَلَ التَّوْرَاةَ وَالإِنجِيلَ﴾

"...a on je i Tevrat i Indžil objavio." (Ali-'Imran, 3.)

O Zeburu kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا﴾

"... a Davudu smo Zebur dali." (En-Nisa', 163.)

Dužnost je vjerovati u listove (suhufe) Ibrahima i Musaa, 'alejhime 's-selam, i Kur'an koji je među njima najbolji. Kur'an je svima njima pečat, potvrđivač i njihov čuvar. On je Allahov govor. Laž mu je nedostupna i sprijeda i sazada, objava Mudrog i Hvale Dostojnog.

U osnove vjerovanja spada i vjerovanje u Allahove poslanike, 'alejhimu 's-selam, a to znači, vjerovanje da je Uzvišeni Allah izabrao od ljudi poslanike, koji će drugima dostavljati Njegovu objavu i šeri'at (vjerozakon).

Kaže Uzvišeni Allah:

﴿اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ﴾

"Allah odabire poslanike među melekima i ljudima..." (El-Hadždž, 75.)

I kaže Uzvišeni Allah:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾

"Poslanicima, koji su radosne vijesti i opomene donosili, da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali..." (En-Nisa', 165.)

Oni su bez sumnje najbolji sinovi Ademovi. Za neke od njih znamo, a za neke ne znamo, kao što kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِن قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ﴾

"I Poslanicima o kojima smo ti prije kazivali i poslanicima o kojima ti nismo kazivali..."
(En-Nisa', 164.)

Prvi poslanik je Nuh, 'alejhi 's-selam,[7] a zadnji i najbolji među njima je Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem. Od njih je dvadeset pet spomenuto u Kur'anu. U sve njih vjerujemo pojedinačno tj. vjerujemo u

[7] Poznato je da se islamski učenjaci razilaze oko toga ko je prvi poslanik. Ovdje ćemo se zadovoljiti sa ovim mišljenjem (prim. prev.).

svakog od njih, a ko i za jednog od njih poriče njegovo poslanstvo, postaje nevjernik. Također, vjerujemo u ostale poslanike, 'alejhimu 's-selam, općenito i ne pravimo razliku među njima.[8] Sve ih volimo i u sve njih vjerujemo.

[8] tj. time da u jedne vjerujemo, a druge negiramo (prim. prev.).

Tekst: "... i (vjerujemo) u proživljenje poslije smrti (el-be'as) i da je sve određeno (el-kader), dobro i zlo, od Uzvišenog Allaha.

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta:

"El-be'as" na arapskom jeziku znači proživljenje poslije smrti, a "el-kader" znači Allahovo određenje.

Objašnjenje: Dužnost je vjerovati u proživljenje poslije smrti. To znači da će Uzvišeni Allah proživiti ljude nakon njihove smrti, pa će mu polagati račun za ono što su radili na dunjaluku. On će ih nagraditi, odnosno kazniti za ono što su radili. Proživljenje će biti dušom i tijelom zajedno. Uzvišeni Allah će stvoriti čovjeka drugi put, kao što ga je stvorio i prvi. Zatim će ga ponovo oživiti, i to Njemu nije teško. Kaže Uzvišeni Allah kao odgovor onima koji se čude proživljenju:

﴿أَيَحْسَبُ الْإِنسَانُ أَلَّن نَّجْمَعَ عِظَامَهُ بَلَىٰ قَادِرِينَ عَلَىٰ أَن نُّسَوِّيَ بَنَانَهُ﴾

"Zar čovjek misli da kosti njegove nećemo sakupiti? Hoćemo, Mi možemo stvoriti jagodice prsta njegovih ponovo." (El-Kijame, 3.-4.)

I kaže Uzvišeni Allah, proglašavajući nevjernikom onog ko poriče proživljenje:

﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن لَّن يُبْعَثُوا قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ﴾

"Nevjernici tvrde da neće biti proživljeni. Reci: "Hoćete, Gospodara mi moga, sigurno ćete biti proživljeni, pa o onom što ste radili doista biti obaviješteni ..." (Et-Tegabun, 7.)

Pa ko poriče proživljenje postaje nevjernik. Uistinu će Uzvišeni Allah proživiti ljude na Sudnjem danu. Zatim će ih za ono što su radili nagraditi, odnosno kazniti, kao što kaže Uzvišeni Allah:

﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللهُ وَنَسُوهُ وَاللهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾

"Na Dan kada ih Allah sve proživi, pa ih obavijesti o onom što su radili, Allah je o tome račun sveo, a oni su to zaboravili, Allah je svemu svjedok." (El-Mudžadele, 6.)

Vjerovanje u Allahovo određenje (el-kader) je jedan od najvećih temelja imana. Vjerovanje u kader podrazumijeva četiri stvari:

Prva: Vjerovanje u Allahovo sveobuhvatno znanje ('ilm), tj. vjerovanje da je Uzvišeni Allah znao svaku stvar prije njenog stvaranja i prije nego je stvorio nebesa i Zemlju, jer od Njega nije ništa skriveno. Kaže Uzvišeni Allah:

﴿إِنَّ اللهَ لاَ يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الأَرْضِ وَلاَ فِي السَّمَاء﴾

"Allahu nije ništa skriveno, ni na Zemlji ni na nebu." (Ali-'Imran, 5.)

I kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَمَا يَعْزُبُ عَن رَّبِّكَ مِن مِّثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الأَرْضِ وَلاَ فِي السَّمَاء وَلاَ أَصْغَرَ مِن ذَلِكَ وَلا أَكْبَرَ﴾

"...Gospodaru tvome nije ništa skriveno, ni na Zemlji ni na nebu, ni koliko trun jedan ni manje od toga, ni veće od toga ..." (Junus, 61.)

Kaže Imam Tahavija, rahimehullahu 'alejhi, u svojoj "Akidi": "Od Njega nije bilo skriveno ništa, čak i prije nego ih je stvorio, i znao je šta će oni raditi i prije nego ih je stvorio."[9]

Druga: Vjerovanje u "pisanje" (kitabe) tj. vjerovanje da je Uzvišeni Allah zapisao svaku stvar koja će biti prije nego ju je stvorio. On je zapisao i malu i veliku stvar. Nije ostavio ništa, a da nije zapisao.

O ovome Uzvišeni Allah kaže:

﴿مَا أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِي الأَرْضِ وَلاَ فِي أَنفُسِكُمْ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَا﴾

"Nema nevolje koja se desi na Zemlji i vama, a koja nije prije nego što je damo, zapisana u Knjizi ..." (El-Hadid, 22.)

[9] Šerhu 'l-'akideti 't-Tahavijje, 95.

Ovo određenje je oduvijek i ništa ne izlazi iz okvira sudbine. Kaže Imam Tahavija, rahimehullahu 'alejhi, u svojoj "Akidi": "I vjerujemo u "levhi 'l-mahfuz" (ploča pomno čuvana), i u "kalem" (pero) i u sve što je u njoj napisano. Kada bi se sva stvorenja složila da ne urade neku stvar, koju je Uzvišeni Allah zapisao da će se dogoditi, neće biti u stanju. A kada bi se sakupili da urade nešto što nije Uzvišeni Allah zapisao, neće biti u stanju da to urade. Tinta se osušila nad onim što je zapisano šta će biti do Sudnjeg dana."[10]

Treća: Allahova volja (iradet), što znači da se ništa ne može dogoditi osim sa Allahovom voljom. Ono što Uzvišeni Allah hoće to i biva, a što neće to i ne biva. Njegova volja i htijenje se moraju sprovesti. Čak i dobro i zlo bivaju Allahovom voljom i htijenjem.

Kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾

"A vi ne možete ništa htjeti, ako to Allah, Gospodar svjetova, neće." (Et-Tekvir, 29.)

Kaže Imam Tahavija, rahimehullahu 'alejhi, u svojoj "Akidi": "Sve se dešava Njegovom voljom i Njegovim određenjem, jer Njegova volja se mora sprovesti. Rob ne može imati htijenje ako to Uzvišeni Allah neće. Ono što On hoće da im bude, to im i bude, a ono što neće, to im i ne bude."[11]

[10] Šerhu 'l-'akideti 't-Tahavijje, 233-234.
[11] Šerhu 'l-'akideti 't-Tahavijje, 95.

Četvrta: Stvaranje (halk), tj. Uzvišeni Allah je stvorio sve što postoji. On je Tvorac i Stvoritelj. Djela ljudi je stvorio Uzvišeni Allah, i dobro i zlo. Kao što kaže Uzvišeni:

﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ﴾

"Allah je stvorio i vas i ono što vi radite." (Es-Saffat, 96.)

Također, kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ﴾

"...onoga koga je Allah, znajući ga, u zabludi ostavio..." (El-Džasije, 23.)

Ovome protur ječe kaderije koji smatraju da čovjek stvara tj. radi zla djela bez Allahovog htijenja i stvaranja, čineći čovjeka stvoriteljem loših djela. Na taj način učinili su čovjeka stvoriteljem mimo Uzvišenog Allaha.

Tekst : "... i (vjerujemo) u obračun (el-hisab) i vagu (el-mizan) ..."

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta :

"El-hisab" je riječ izvedena iz glagola "hasebe", tj. pitao je i nagradio. "El-mizan" je izvedena iz glagola "vezene", a označava ono čime se vaga tj. vagu.

Objašnjenje: Ehlu 's-sunnet vjeruju u obračun na Sudnjem danu. Uzvišeni Allah će proživiti ljude na Sudnjem danu, pa će Mu polagati račun za svoja djela. On će ih za njih nagraditi, odnosno kazniti. Ovo će biti jedna od najvećih stvari koje će se desiti na Sudnjem danu.

Kaže Allah Uzvišeni:

﴿فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا﴾

"Onaj kome bude knjiga njegova u desnu ruku njegovu data, lahko će račun položiti." (El-Inšikak, 7-8.)

Također, Uzvišeni Allah kaže:

﴿ فَحَاسَبْنَاهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَاهَا عَذَابًا نُّكْرًا ﴾

"... Mi ćemo od njih zatražiti da nam potanko račun polože i užasnom kaznom ćemo ih kazniti ..." (Et-Talak, 8.)

Također, vjerujemo u "vagu". To je ogromna vaga koja ima dva stvarna tasa i njome će se vagati djela ljudi na Sudnjem danu. Čija dobra djela prevagnu, taj će uspjeti i biti spašen, a čija loša djela prevagnu, taj će propasti.

Kaže Uzvišeni:

﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِن كَانَ
مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَىٰ بِنَا حَاسِبِينَ﴾

"Mi ćemo na Sudnjem danu pravedne vage postaviti, pa se nikome krivo neće učiniti; ako nešto bude teško koliko zrno gorušice, Mi ćemo za to kazniti ili nagraditi. A dosta je što ćemo Mi račune ispitivati." (El-Enbija', 47.)

Kaže Imam Tahavija, rahimehullahu 'alejhi, u svojoj "Akidi": "I vjerujemo u proživljenje (be'as) i nagradu, odnosno kaznu za djela na Sudnjem danu, kao i izlaganje djela, polaganje računa (hisab), čitanje knjige djela, nagradu, kaznu, sirat ćupriju i vagu (mizan)."[12]

[12] Šerhu 'l-'akideti 't-Tahavijje, 396.

Tekst: " ... i Džennet i Džehennem, i da je sve to istina."

Objašnjenje: Od najvećih stvari u koje vjeruju pripadnici ehlu 's-sunneta, vezanih za Sudnji dan, jesu Džennet i Džehennem.

Džennet je kuća bogobojaznih, dobrih i pobožnih. U njemu je vječno uživanje. To je kuća nagrade, blagostanja i milosti. Džehennem je kuća nevjernika, munafika i grješnika. U njemu je teška patnja, jer to je mjesto kazne i muke u kojoj ni truna dobra nema. Mnogi su ajeti u Kur'anu koji govore o Džennetu i Džehennemu. Kaže Uzvišeni Allah u nekim od njih:

﴿وَمَن يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ وَمَن يَعْصِ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ
حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾

"Onoga ko se pokorava Allahu i Poslaniku Njegovu, On će uvesti u džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno ostati, i to je uspjeh veliki. A onoga ko bude Allahu i Poslaniku Njegovu griješio i preko granica Njegovih propisa prelazio, On će u vatru baciti, u kojoj će vječno ostati i njega čeka sramna patnja." (En-Nisa', 13-14.)

﴿وَمَن يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ﴾

"Onoga ko se pokorava Allahu i Poslaniku Njegovu On će u džennetske bašče, kroz koje teku rijeke uvesti ..." (El- Feth, 17.)

﴿إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلًا﴾

"... Mi smo, doista, za prebivalište nevjernicima pripremili Džehennem." (El-Kehf, 102.)

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا﴾

"A oni koji su se Gospodara svoga bojali u skupinama će u Džennet biti povedeni ..." (Ez-Zumer, 73.)

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى جَهَنَّمَ زُمَرًا﴾

"Oni koji nisu vjerovali u skupinama će u Džehennem biti natjerani ..." (Ez-Zumer, 71.)

Sve pomenuto je istina u koju je dužnost vjerovati. Ko poriče nešto od ovoga, postaje nevjernik u Uzvišenog Allaha.

Zaključak:

U temelje vjerovanja (imana) spada: vjerovanje u Uzvišenog Allaha Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike, Sudnji dan i ono što će na njemu biti kao što je Džennet, Džehennem, polaganje računa,

vaganje djela, sirat ćuprija, i vjerovanje da je sve što biva, i dobro i zlo, sa Allahovim određenjem.

Pitanja:

1. Nabroj temelje vjerovanja!
2. Spomeni nešto od onoga što će se desiti na Sudnjem danu!

JEDNOĆA UZVIŠENOG ALLAHA

Tekst: Uzvišeni Allah je Jedan. Ne na način broja, nego kao Onaj koji sudruga nema, nije rodio niti je rođen i niko Mu nije ravan. Nije nikome i ničemu sličan, niti bilo šta od Njegovih stvorenja Njemu liči. Oduvijek je i zauvijek sa Svojim imenima i svojstvima, bilo da se radi o Njegovim ličnim svojstvima (es-sifatu 'z-zatijje) ili o svojstvima koja su vezana za Njegovu volju (es-sifatu 'l-fi'alijje).

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta :

"El-kuf'u" - jednak, ravan, dorastao, adekvatan.

"Es-sifatu 'z-zatijje" – svojstva Uzvišenog Allaha vezana za Njegovo biće.

"Es-sifatu 'l-fi'alijje" – svojstva Uzvišenog Allaha vezana za Allahovo htijenje i volju.

Objašnjenje: Uzvišeni Allah je Jedan, ne u značenju da je to polovina od dva, nego u značenju da je On Jedan, jer nema sudruga ni u stvaranju, ni u obožavanju, a niti u imenima i svojstvima. A što se tiče podudarnosti u nekim imenima ili svojstvima između Uzvišenog Allaha i njegovih stvorenja, ta podudarnost je samo jezičke prirode.

Kao naprimjer:

Kaže Uzvišeni Allah:

﴿إِنَّ اللهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾

"... a Allah doista sve čuje i sve vidi." (En-Nisa', 58.)

I kaže Uzvišeni za čovjeka:

﴿فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾

"... i činimo da on čuje i vidi." (El-Insan, 2.)

Podudarnost u ova dva izraza je podudarnost samo u jeziku. A što se tiče stvarnog značenja nekog od imena ili svojstava i njihove kakvoće, tu je razlika, između onoga čime je opisan Uzvišeni Allah i čime je opisano stvorenje, kao razlika Allahovog bića i Njegovih stvorenja. Kaže Uzvišeni Allah opisujući neka Svoja svojstva:

﴿لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾

"Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije." (El-Ihlas, 3-4.)

On je čist i uzvišen od toga da rodi i da ima roditelja, jer to podrazumijeva obnavljanje što je svojstveno stvorenjima. Što se tiče Uzvišenog Allaha to je nemoguće, jer Uzvišeni Allah ne liči nikom od

Svojih stvorenja niti iko od Njegovih stvorenja liči Njemu, kao što kaže za Sebe:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

"...niko nije kao On, On je Onaj koji sve čuje i Onaj koji sve vidi." (Eš-Šura, 11.)

On, Uzvišeni Allah je Prvi, bez početka i Posljednji, jer nema kraja. Prvi prije svega i Posljednji nakon svega.

On je Prvi i Posljednji sa svojim lijepim imenima i uzvišenim svojstvima. Što se tiče Njegovih ličnih svojstava (essifatu 'z-zatijje), to su svojstva vezana za Njegovo biće oduvijek i zauvijek, i ta svojstva nisu u direktnoj vezi sa Njegovom voljom. Kao što je život, naprimjer. A što se tiče svojstava vezanih za Njegovu volju (es-sifatu 'l-fi'alijje), ona bivaju onda kada to Allah hoće, kao što je srdžba ili zadovoljstvo. Ova Allahova svojstva su oduvijek kao svojstva, mada su pojedinačno vezana za Njegovu volju. A što se tiče ličnih Allahovih sifata (ez-zatijje), ona su oduvijek općenito. Podjela Allahovih svojstava na "ez-zatijje" i "el-fi'alijje", je podjela poznata kod ehlu 's-sunneta ve 'l-džama'ata.[13]

[13] Vidi: El-Esma' ve 's-sifat, 110. El-I'atikad, 70-72., od Imama Bejhekija. Idžtima'u 'l-džujuši 'l-islamijje, od Ibnu 'l-Kajjima, 300. Medžmu'u fetava, 5/99. i 6/268. El-'Uluvv, od Imama Ez-Zehebija, 174.

LIČNA ALLAHOVA SVOJSTVA (ES-SIFATU 'Z ZATIJJE) I SVOJSTVA VEZANA ZA ALLAHOVU VOLJU (ES-SIFATU 'L-FI'ALIJJE)

Tekst: Što se tiče ličnih Allahovih svojstava (es-sifatu 'z-zatijje) to su: život (el-hajat), svemoć (el-kudret), znanje (el-'ilm), govor (el-kelam), sluh (es-sem'u), vid (el-besar), volja (el-iradet). A što se tiče svojstava vezanih za Allahovu volju (es-sifatu 'l-fi'lijje) to su: stvaranje (et-tahlik), opskrbljivanje (et-terzik), oblikovanje (el-inša'u), inovacija (el-ibda'u), djelo (es-sun'u), i druga svojstva koja su vezana za Njegovu volju i htijenje. On je sa svojim imenima i svojstvima oduvijek i zauvijek, i ne naziva se niti opisuje sa nekim novim imenom i svojstvom.

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta :

"Et-tahlik" - stvaranje stvari

"Et -terzik" - opskrba onog što je stvoreno

"El-inša'u" - otpočinjanje

"El-ibda'u"- stvaranje nečega bez prethodnog uzorka i primjera

Objašnjenje: Ovdje je Imam Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, objasnio neka lična Allahova svojstva (es-sifatu 'z-zatijje), kao naprimjer:

Svojstvo života (el-hajat), tj. da je Allah opisan ovim svojstvom. Kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ﴾

"Ti se pouzdaj u Živog, koji ne može umrijeti ..." (El-Furkan,58.)

I kaže Uzvišeni:

﴿الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾

"... Živi i Vječni ..." (El-Bekare, 255.)

Znanje (**el-'ilm**); Kaže Uzvišeni Allah:

﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾

"... On zna šta je bilo prije njih, i šta će biti poslije njih..." (El-Bekare, 255.)

Govor (**el-kelam**); Također, Uzvišeni Allah veli:

﴿قَالَ يَا مُوسَى إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي وَبِكَلَامِي﴾

"O Musa", reče On, "Ja sam tebe odlikovao nad ostalim svijetom poslanstvom Svojim i govorom Svojim..." (El-E'araf, 144.)

I kaže Uzvišeni:

﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا﴾

"... A Allah je sigurno s Musaom razgovarao." (En-Nisa', 164.)

Svemoć (el-kudret); Kaže Uzvišeni:

﴿إِنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

"...Allah zaista sve može" (El-Bekare, 20.)

Sluh (es-sem'u) i vid (el-besar); Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿إِنَّ اللهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾

"...a Allah doista sve čuje i vidi." (En-Nisa', 58.)

Volja (el-iradet); Kaže Uzvišeni:

﴿فَمَن يُرِدِ اللهُ أَن يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلإِسْلاَمِ وَمَن يُرِدْ أَن يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا﴾

"Koga Allah želi da uputi, On srce njegovo prema islamu raspoloži, a onome koga želi da u zabludi ostavi, On srce njegovo stegne i umornim učini..." (El-En'am, 125.)

Zatim je Imam Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, spomenuo nekoliko svojstava koja su vezana za Allahovo htijenje (es-sifatu 'l-fi'alijje), kao naprimjer da je Allah opisan osobinom **stvaranje (et-tahlik)**.

Kaže Uzvišeni Allah:

﴿اَللهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾

"Allah je Stvoritelj svega..." (Ez-Zumer, 62.)

Opskrba (et-terzik); Također Uzvišeni Allah veli:

﴿وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِي الأَرْضِ إِلاَّ عَلَى اللهِ رِزْقُهَا﴾

"Na zemlji nema nijednog živog bića, a da ga Allah ne opskrbljuje ..." (Hud, 6.)

Oblikovanje (el-inša'u); Kaže Uzvišeni:

﴿وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالأَبْصَارَ وَالأَفْئِدَةَ قَلِيلاً مَّا تَشْكُرُونَ﴾

"On je Taj koji vam je oblikovao sluh i vid i srca..." (El-Mu'minun, 78.)

Inovacija, stvaranje nečega bez prethodnog primjera i uzorka (el-ibda'u);

Kaže Uzvišeni Allah:

﴿بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ﴾

"On je stvoritelj (bedi'u) nebesa i Zemlje... (El-En'am, 101.)

Djelo (Es-Sun'u); Kaže Uzvišeni:

﴿صُنْعَ اللهِ الَّذِي أَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ﴾

"To je Allahovo djelo koji je sve savršeno stvorio... " (En-Neml, 88.)

Uzvišeni Allah je oduvijek sa Svojim imenima i svojstvima. On nema neko novo ime niti svojstvo, jer su sva Njegova imena i svojstva oduvijek.

Zaključak:

Uzvišeni Allah je Jedan i nema sudruga, bilo da se radi o Njegovom biću, Njegovim djelima ili Njegovim imenima i svojstvima. On je Prvi i bez početka. Sva Njegova svojstva su oduvijek, i lična i ona vezana za Njegovu volju.

Pitanja:

1. Šta je dokaz da je Allah Jedan i da je prije svega?
2. Da li su Allahova svojstva oduvijek ili ne?
3. Spomeni od Allahovih svojstava tri lična (ez-zatijje) i tri koja su vezana za Njegovu volju (el-fi'alijje)!

ALLAHOVA SVOJSTVA SU VJEČNA (EZELIJJEH)

Tekst: Allahova svojstva su vječna. Svojim znanjem On oduvijek (fi 'l-ezel) zna i bio je oduvijek opisan svojstvom znanja. On je moćan i svojstvom svemoći On je oduvijek opisan. Vječno govori Svojim govorom i govor je oduvijek Njegovo svojstvo. Vječno stvara i stvaranje je njegovo svojstvo oduvijek. Vječno radi Svojim djelima, i djelo je Njegovo svojstvo oduvijek. Izvršilac je Uzvišeni Allah a stvorenja su ta na kojima se vrše ta djela. Allahova djela nisu stvorena.

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta:

"Fi 'l-ezel" - oduvijek

Objašnjenje: Uzvišeni Allah sve zna i ništa Mu nije skriveno, kao što kaže Uzvišeni Allah za Sebe:

﴿إِنَّ اللهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ﴾

"Allah sigurno zna tajne nebesa i Zemlje ..." (Fatir, 38.)

﴿إِنَّ اللهَ لاَ يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الأَرْضِ وَلاَ فِي السَّمَاءِ﴾

"Allahu nije ništa skriveno, ni na Zemlji ni na nebu." (Ali-'Imran, 5.)

Znanje je osobina Njegovog bića i ta osobina je oduvijek. Nije nastala nakon što nije bila. Ko kaže

da Uzvišeni Allah nije znao sve dok Sebi nije stvorio znanje, taj je nevjernik (kafir) u Uzvišenog Allaha jer poriče Allahova svojstva i opisuje Ga sa nedostacima.

Uzvišeni Allah sve može. Kaže Uzvišeni:

﴿إِنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

"... *Allah zaista sve može.*" (El-Bekare, 20.)

Ništa Mu teško nije, kao što kaže Uzvišeni:

﴿وَمَا كَانَ اللهُ لِيُعْجِزَهُ مِن شَيْءٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ﴾

"... *I Allahu nije ništa teško, ni na nebesima ni na Zemlji ...*" (Fatir, 44.)

Njegova moć, je oduvijek Njegovo lično svojstvo, i nije stvoreno. Ko bude negirao ovo Allahovo svojstvo i smatrao da je Uzvišeni Allah postao moćan, nakon što to nije bio, i da je stvorio Sebi moć, nakon što je nije imao, taj je postao nevjernik u Uzvišenog Allaha, zato što Uzvišenog Allaha opisuje sa nedostacima i pri tome poriče Njegovo vječno svojstvo.

Također, Njegovo svojstvo govora (el-kelam) je lično svojstvo Uzvišenog Allaha koje je oduvijek. Uzvišeni Allah je Sebe opisao svojstvom govora i prije nego je govorio. Kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوسَى تَكْلِيمًا﴾

"... a Allah je sigurno s Musaom razgovarao." (En-Nisa', 164.)

Također, Uzvišeni Allah veli:

﴿وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ﴾

"... i njegov Gospodar je sa njim razgovarao..." (El-E'araf, 143.)

Allah govori kako hoće i kada hoće. Govorio je oduvijek i govoriće zauvijek. Njegov govor ne liči ljudskom govoru. Pa ko poriče Uzvišenom Allahu svojstvo govora (el-kelam), postaje nevjernik.

U Allahova svojstva spada i to da On radi svojim djelima. Kada uzvišeni Allah hoće nešto da uradi On to i uradi. Ovo Njegovo svojstvo je vječno i oduvijek. Radio je oduvijek i radiće zauvijek, ono što On hoće. Kaže Uzvišeni Allah:

﴿فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ﴾

"On radi šta je Njemu volja." (El-Burudž, 16.)

Ko poriče ovo Allahovo svojstvo, postaje nevjernik, jer negira Allahovo potvrđeno svojstvo. Njegova svojstva su dio Njegovog bića. Njegova svojstva su vječna i oduvijek kao što je i Njegovo Biće vječno. Stvarni vršilac svega je Uzvišeni Allah. Rad

(fi'al), odnosno djelo, je jedno od Njegovih svojstava. Stvorenja su ta na kojima se vrše Allahova djela, a Njegova stvorenja su stvorena. Što se tiče Allahovih djela ona nisu stvorena, jer je djelo Njegovo vječno svojstvo kojim je opisan oduvijek.

Od Allahovih svojstava je: Onaj koji stvara (El-Halik). Kaže Uzvišeni:

﴿ اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ ﴾

"Allah je Stvoritelj svega..." (Ez-Zumer, 62.)

Stvaranje je Njegovo svojstvo kojim je opisan oduvijek.

O KUR'ANU

Tekst: Njegova svojstva su oduvijek i nisu stvorena. Ko kaže da su stvorena ili se koleba i sumnja u to, taj je nevjernik u Uzvišenog Allaha. Kur'an je Allahov govor napisan u knjizi, sačuvan u srcima koji čitamo našim jezicima. Objavljen je našem Poslaniku Muhamedu, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Naše izgovaranje, pisanje i učenje Kur'ana je stvoreno, a sam Kur'an nije stvoren.

Objašnjenje: Ko misli da je Uzvišeni Allah postao Stvoritelj, nakon što to nije bio, taj je nevjernik. Kaže Imam Tahavija, rahimehullahu 'alejhi, u svojoj "Akidi": "Uzvišeni Allah je sa svojim svojstvima oduvijek, i prije stvaranja stvorenja. Ne može Mu se dodati neko svojstvo koje nije imao od prije, niti će Mu neko od tih svojstava nestati – proći. Njegovo ime Stvoritelj (El-Halik) nije nastalo tek kada je stvorio, niti je tek nakon stvaranja stvorenja dobio naziv El-Bari (onaj koji iz ničeg stvara). On je Gospodar, a ne onaj nad kojim se gospodari. On je Stvoritelj i nije stvoren. I kao što On oživljava mrtve i posjeduje to ime i prije nego ih oživi, također, posjeduje ime Stvoritelj i prije nego stvori Svoja stvorenja."[14]

Sva Allahova svojstva su oduvijek i nisu stvorena. Ko kaže da su Allahova svojstva stvorena ili sumnja u njihovu vječnost, taj je nevjernik u Uzvišenog Allaha.

[14] Šerhu 'l-'akideti 't-Tahavijje, 68-83.

Kur'an je govor Uzvišenog Allaha. Kaže Uzvišeni:

﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ اللهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ﴾

"Ako te neki od mnogobožaca zamoli za zaštitu, ti ga zaštiti da bi saslušao Allahove riječi, a potom ga otpremi na mjesto pouzdano za njega ..." (Et-Tevbe, 6.)

Sljedbenici istine su se složili da je ovaj Kur'an govor Uzvišenog Allaha. Ko poriče da je on Allahov govor postaje nevjernik.

Napisan je u knjigama i sačuvan u srcima. Učimo ga našim jezicima. Objavljen je našem Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, kao što kaže Uzvišeni:

﴿وَإِنَّهُ لَتَنزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ﴾

"I Kur'an je sigurno objava Gospodara svjetova. Donosi ga povjerljivi Džibril, na srce tvoje, da opominješ, na jasnom arapskom jeziku." (Eš-Šu'ara, 192-195.)

I kaže Uzvišeni Allah:

﴿تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا﴾

"Neka je Uzvišen Onaj koji robu svome objavljuje Kur'an, da bi svjetovima bio opomena." (El-Furkan, 1.)

Učačevo izgovaranje Kur'ana je radnja koju čini rob. Njegov glas i pokreti jezika su stvoreni. Zapisivanje, odnosno pisanje Kur'ana je stvoreno, jer je to radnja koju čovjek čini. Također, učenje učača je stvoreno, jer je to radnja koju rob čini. Međutim, Kur'an u svim tim slučajevima nije stvoren, nego je on govor Uzvišenog Allaha.

A što se tiče riječi Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, u prethodnom tekstu: "**Naše izgovaranje Kur'ana je stvoreno...**", ova rečenica nije po učenju ehlu 's-sunneta nego po učenju apologetičara (ehlu 'l-kelama). Ove riječi ne mogu biti govor Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi. Ovo pitanje se pojavilo tek poslije života Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, kada je Ibn Kulab iznio svoju tezu o "govoru u sebi", iza koje su se prikrivali neki od džehmija. Na taj način su željeli da kažu da je Kur'an ono što se izgovara jezikom. Na to su im odgovorili imami ehlu 's-sunneta poričući njihovo mišljenje, kao što je Imam Ahmed i drugi učenjaci, da bi time spriječili govor o stvorenosti Kur'ana.

Kaže Imam Tahavija, rahimehullahu 'alejhi, u svojoj "Akidi": "I Kur'an je uistinu Allahov govor. Od Njega je potekao taj govor mada mi ne znamo njegovu kakvoću. Spustio ga je Svom Poslaniku putem objave. Vjernici su u to povjerovali sa iskrenošću, ubijeđeni da je to uistinu Allahov govor i da nije stvoren kao što je slučaj sa ljudskim govorom. Ko ga čuje i bude smatrao da je to ljudski govor, taj je počinio kufr. Takvog je Allah pokudio, napao i obećao mu Džehenem (Sekar), kao što kaže Uzvišeni:

﴿سَأُصْلِيهِ سَقَرَ﴾

"U Sekar ću Ja njega baciti." (El-Muddessir, 26.)

Time što je Uzvišeni Allah obećao Džehennem onome ko kaže:

﴿إِنْ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ﴾

"Ovo su samo čovjekove riječi!" (El-Mudessir, 25.),

saznajemo sa ubjeđenjem da je Kur'an govor Stvoritelja ljudi i da ne liči govoru čovjeka.[15]

[15] Šerhu 'l-'akideti 't-Tahavijje, 121-122.

Tekst: "Ono što je Uzvišeni Allah spomenuo u Kur'anu, kazivanja o Musau i drugim vjerovjesnicima, neka je na njih Allahov spas, kazivanja o faraonu i Iblisu, sve to je govor Uzvišenog Allaha u kojem nas obavještava o njima. Allahov govor nije stvoren, dok je Musaov, 'alejhi 's-selam, govor, i govor drugih stvorenja stvoren. Kur'an je govor Uzvišenog Allaha koji je oduvijek, što nije slučaj sa njihovim govorom. Musa, 'alejhi 's-selam, je čuo Allahov govor, kao što kaže Uzvišeni:

﴿وَكَلَّمَ اللهُ مُوسَى تَكْلِيمًا﴾

"... a Allah je sigurno sa Musaom razgovarao." (En-Nisa', 164.)

Objašnjenje: Svaki govor kojeg je Uzvišeni Allah spomenuo u Kur'anu, govoreći o Musau, 'alejhi 's-selam, ili o nekom drugom poslaniku, 'alejhimu 's-selam, i njihovom govoru koji su rekli je obavjest o njima. Npr. Uzvišeni Allah govori o faraonu i Iblisu, spominjući riječi faraona:

﴿أَنَا رَبُّكُمُ الأَعْلَى﴾

"Ja sam gospodar vaš najveći." (En-Naziat, 24.)

Allah spominje i riječi Iblisa kada je rekao:

﴿ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَـٰذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّآ أَن تَكُونَا مَلَكَيْنِ ﴾

"... 'Gospodar vaš vam zabranjuje ovo drvo samo zato da ne biste meleki postali.'" (El-E'araf, 20.),

Također, Uzvišeni Allah navodi i govor prijašnjih naroda koji su u laž utjerivali svoje poslanike i njihove odgovore poslanicima. Njegov govor nije stvoren. Međutim, govor Musaa kada je rekao ono što je rekao, i govor faraona, Iblisa i drugih stvorenja, sve to je stvoreno, jer su djela Allahovih robova stvorena. Ali ono što Uzvišeni Allah govori o njima, prenoseći njihove riječi, sve to je Njegov govor, a Njegov govor nije stvoren.

Ostaje pitanje da li je Allahov govor oduvijek, ili se dogodio poslije ?

Tačno je da je Allahov govor oduvijek kao Njegovo svojstvo, a da su neki dijelovi Allahovog govora došli poslije, u značenju da se ti dijelovi poslije obnavljaju i događaju, a ne da su stvoreni. Mnogim dijelovima Svoga govora Uzvišeni Allah nije govorio sve dosad, nego će se ti dijelovi dešavati poslije. Sa ovim su mnoge sumnje apologetičara pobijene. Pa ko smatra da je u Kur'anu makar jedan harf (slovo) stvoren, taj je učinio nevjerstvo Uzvišenom Allahu.

Musa, 'alejhi 's-selam, je čuo Allahov govor kada je On sa njim razgovarao. Čuo je Allahov govor svojim ušima. Kao što kaže Uzvišeni:

﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا﴾

"... a Allah je sigurno sa Musaom razgovarao." (En-Nisa', 164.)

I kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ﴾

"I kad nam Musa dođe u određeno vrijeme i kada mu Gospodar njegov progovori..." (El-E'araf, 143.)

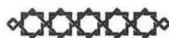
To je bio pravi govor, glasom i slovom, i Musa, 'alejhi 's-selam, ga je uistinu čuo.

Zaključak:

Uzvišeni Allah je oduvijek opisan svojstvom znanja. Oduvijek je moćan i oduvijek govori i stvara. Kur'an je Allahov nestvoreni govor. Ono što Uzvišeni Allah spominje u Kur'anu o stvorenjima je Njegov govor, u kome nas On obavještava o njima.

Pitanja:

1. Da li je Kur'an stvoren?
2. Kakav je propis za onoga koji kaže da jeste?
3. Da li je Allahov govor ili ne ono što Allah spominje u Kur'anu o nevjernicima?

Tekst: "Uzvišeni Allah je govorio i prije nego je razgovarao sa Musaom, 'alejhi 's-selam. Bio je Stvoritelj oduvijek i prije nego je stvorio stvorenja. On je govorio Musau, 'alejhi 's-selam, svojim govorom, koje je Njegovo svojstvo oduvijek. Sva Njegova svojstva (sifati) se razlikuju od svojstava stvorenja. On zna, ali Njegovo znanje nije kao naše. On je Moćan, ali Njegova moć nije kao naša. On vidi, ali ne kao što mi vidimo.

Objašnjenje: Uzvišeni Allah je bio opisan svojstvom govora (el-kelam) i prije nego je razgovarao sa Musaom, 'alejhi 's-selam, jer je govor Njegovo svojstvo oduvijek. On govori Svojim istinskim govorom koji nije kao govor stvorenja. On govori oduvijek i zauvijek kad god On hoće. Govorio je i prije i poslije nego je razgovarao sa Musaom. Nije dobio svojstvo govora nakon što ga nije imao. On je sa Musaom razgovarao govorom koje je Njegovo svojstvo oduvijek. Musa, 'alejhi 's-selam, je uistinu čuo Njegov govor.

Također, sva Njegova svojstva su oduvijek i ne liče svojstvima stvorenja.

Kaže Uzvišeni Allah:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

"... niko nije kao On, On je Onaj koji sve čuje i Onaj koji sve vidi." (Eš-Šura, 11.)

Ko bude smatrao da su Allahova svojstva kao svojstva stvorenja, ili bude smatrao da Uzvišeni Allah liči nekom od stvorenja, ili da neko od stvorenja Njemu liči, taj je nevjernik u Uzvišenog Allaha.

Uz sve ovo, treba znati da su Allahova svojstva oduvijek i da imaju svoje stvarno značenje i kakvoću, kakva priliči samo Uzvišenom Allahu. Kakvoću Allahovih svojstava ne zna niko osim On, jer to su stvari o kojima samo On ima znanje.

Uzvišeni Allah sve zna, malo i veliko, pojedinosti i cjeline, kao što kaže Uzvišeni:

﴿إِنَّ اللهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

"... *Doista Allah sve dobro zna.*" (El-Mudžadela, 7.)

Njegovo znanje je potpuno. Ništa Mu nije skriveno ni koliko jedan trun, što nije slučaj sa znanjem stvorenja. Zato što Uzvišeni Allah ne liči ni jednom Njegovom stvorenju. Njegova svojstva nisu kao svojstva Njegovih stvorenja. Uzvišeni Allah je Svemoćan.Njegova moć je apsolutna, kao što kaže Uzvišeni:

﴿إِنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

"... *Zaista Allah sve može.*" (El-Bekare, 20.)

Uzvišeni Allah sve vidi i nije Mu skrivena ni najmanja stvar kod Njegovih stvorenja. Obraćajući se Musau i Harunu, Uzvišeni Allah je rekao:

﴿قَالَ لَا تَخَافَا إِنَّنِي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى﴾

"Ne bojte se, reče On, Ja sam s vama, Ja sve čujem i vidim." (Ta-Ha, 46.)

Njegovo svojstvo vida nije kao kod stvorenja. Kakvoću ovog svojstva, iako ima svoje stvarno značenje, zna samo Uzvišeni Allah.

Ista stvar je sa svim Njegovim svojstvima. Niko ne zna njihovu kakvoću osim Uzvišeni Allah. Ove stvari je Uzvišeni Allah ostavio samo za Sebe i one ostaju u domenu Njegovoga znanja.

Tekst: Allah govori govorom koji ne liči našem. Čuje, ali ne kako to mi čujemo. Mi govorimo našim organima i slovima, a Uzvišeni Allah govori bez organa (aleh) i slova (harf). Slova (harfovi) su stvorena, a Allahov govor nije stvoren. Njegovo biće nije kao ostala bića. To znači da On postoji, bez tijela. Ne prihvata dijeljenje, ne može Ga niko spoznati osjetilima (dževher) i nije ovisan o nekome ('ared). Nema granica (hadd) niti suparnika (didd). Ništa Mu nije slično i ravno (nidd) niti Mu ko liči (misl).

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta :

"El-alah" je množina od "aleh" što znači: naprava, alatka, aparat, organ...

"Dževher" - ovaj pojam filozofi koriste za ono što ne prihvata dijeljenje, što se ne može nikako osjetilima spoznati, čemu ne možeš razlikovati stranu od strane.[16]

"El-'Ared" - ono što ovisi o drugom.

"Didd" znači suprotnost, a "Nidd" označava suparnika i onoga ko liči na nekoga.[17]

[16] Vidi: Mu'adžemu elfazi 'l-'akide, od Ebu 'Abdullaha 'Amira Faliha,120. (prim. rec. prev.)

[17] Kaže Ibnu'l-Kajjim: „Nidd" je pojam za ono što nije suparnik i učesnik Uzvišenom Allahu u Njegovom djelu".Vidi: Mu'adžemu elfazi 'l-'akide, 405. (prim. rec. prev.)

Objašnjenje: Uzvišeni Allah govori, ali Njegov govor nije kao govor ljudi. Kakvoća tog govora je onakva kakva Njemu priliči. On čuje, ali ne kako to čuje čovjek. On čuje onako kako Njemu priliči.

A što se tiče rečenice: "**Uzvišeni Allah govori bez organa i bez slova (harfova), jer slova su stvorena...**" to je novotarija koju su uveli apologetičari, koji smatraju da je Kur'an stvoren. Ovo sigurno nije govor Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, zbog toga što je novotarija koja govori da je Kur'an stvoren, utemeljena na novotariji koja govori o tome da je Uzvišeni Allah govorio u Sebi. Ova novotarija nije bila u vrijeme Imama Ebu Hanife koji je umro 150. godine po Hidžri.

Pomenuta novotarija je nastala u vrijeme Ibn Kulaba, koji je umro 241. godine po Hidžri.

Ispravno vjerovanje ehlu 's-sunneta ve 'l-džema'ata jeste da je Kur'an sa svojim slovima Allahov govor. On ga je govorio Svojim slovima i Svojim glasom. Kao što Njegov govor nije kao govor stvorenja, tako ni Njegov glas nije kao njihov. A govor ne može biti osim glasom i slovom.

Što se tiče rečenice: "**Ne prihvata dijeljenje, ne može Ga niko spoznati osjetilima (dževher) i nije ovisan o nekome ('ared)...**" to je govor apologetičara, a ne govor Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi. Za takav govor nije došla ni potvrda ni negacija. Odgovor na ovakve stvari je da se o njima i ne govori.

Zaključak:

Uzvišeni Allah govori kada hoće i kako hoće, bez našeg znanja o kakvoći tog govora. Njegov govor ne liči govoru stvorenja. On govori glasom i slovom. Njegov govor nije stvoren.

Pitanja:

1. Da li postoji određena kakvoća govora Uzvišenog Allaha?
2. Da li je Allahov govor glasom i slovom, ili ne?
3. Kakav je propis za onoga koji usporedi Allahov govor sa govorom stvorenja?

POGLAVLJE O ALLAHOVIM SVOJSTVIMA (SIFATIMA)

Tekst: On ima ruke i lice. Ima svoje Biće, kao što je Uzvišeni Allah spomenuo u Kur'anu. Ono što je Uzvišeni Allah spomenuo u Kur'anu poput lica, ruku i Njegovog Bića su Njegova svojstva, mada mi ne poznajemo njihovu kakvoću. Ne kažemo da Njegova ruka znači Njegovu moć ili blagodat, jer to bi značilo poricanje (ibtal) jednog Njegovog svojstva, kao što kažu kaderije i mu'atezile. Njegova ruka je Njegovo svojstvo bez pitanja o njegovoj kakvoći. Također, Njegova srdžba i zadovoljstvo su dva Njegova svojstva, bez pitanja o njihovoj kakvoći.

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta:

"Ibtal" na arapskom jeziku znači ukidanje i poricanje.

Objašnjenje: Uzvišeni Allah je u Kur'anu ustvrdio za Sebe ruku kao Svoje svojstvo pa kaže:

﴿ يَدُ اللهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ﴾

"... Allahova ruka je iznad ruku njihovih..." (El-Feth, 10.)

Pripisao je Sebi lice, pa kaže:

﴿ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ ﴾

"... Sve će osim Njegovog lica propasti ..." (El-Kasas, 88.)

Potvrdio je Sebi bit (en-nefs) kao svojstvo, rekavši:

﴿وَيُحَذِّرُكُمُ اللهُ نَفْسَهُ﴾

"... Allah vas na Sebe podsjeća ..." (Ali-'Imran, 28.)

Sva ova svojstva su ustvrđena u Kur'anu za Uzvišenog Allaha bez pitanja o kakvoći. Uzvišeni Allah je Sebe opisao svojstvima i nama je dužnost da Mu ih ustvrdimo, mada nam nije spomenuo njihovu kakvoću. Otuda je naša obaveza da o toj kakvoći ne govorimo, jer to spada u "gajb" (nevidljivo) koji zna samo Uzvišeni Allah.

U ovim stvarima zalutale su pojedine sekte tako što su tumačile Allahova svojstva na način koji izvodi svojstva iz njihovog stvarnog značenja. Neki kažu da Njegova ruka znači Njegovu moć, ili da je to Njegova blagodat ili dobrota. Međutim, činjenica je da je Imam Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, ovakvo preneseno tumačenje Allahovih svojstava poricao. On im je objasnio da ovo vodi ka negiranju Allahovih svojstava, te da je to učenje kaderija i mu'atezila. S druge strane je pojasnio da je ruka Allahovo istinsko svojstvo, bez pitanja o kakvoći tj. da mi ne poznajemo kakvoću tog svojstva.

Također je pojasnio da su srdžba i zadovoljstvo isto tako Njegova dva svojstva bez pitanja o njihovoj kakvoći. Potvrđujući Sebi svojstvo srdžbe Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَغَضِبَ اللهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا﴾

"...Allah će se na njega rasrditi i prokleće ga i pripremit će mu žestoku kaznu." (En-Nisa', 93.)

U drugom ajetu Uzvišeni Allah Sebi pripisuje svojstvo zadovoljstva:

﴿رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ﴾

"... Allah će biti njima zadovoljan, a i oni će biti Njime zadovoljni..." (El-Bejjine, 8.)

Ovaj tekst kojim je Imam Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi opisao svoj mezheb po pitanju Allahovih svojstava je vrlo jasan i zasniva se na sljedećem:

1. Sve što je došlo u Kur'anu i sunnetu od Allahovih imena i svojstava, dužnost je u to vjerovati, bez da se ta svojstva uspoređuju sa svojstvima stvorenja (tešbih) i bez poricanja njihovog stvarnog značenja (ta'til).

2. Nije dozvoljeno tumačiti neko Allahovo svojstvo u prenesenom značenju (metaforički, te'vil) nekim drugim svojstvom.

3. Ko bude protumačio neko svojstvo u prenesenom značenju (te'vil), taj ga je iskrivio (tahrif) i porekao stvarno značenje tog svojstva (ta'til).

Zaključak:

Allahova svojstva se prihvataju i uzimaju onako kako vanjština (zahir) Kur'ana i sunneta upućuje, bez toga da se tumače na način koji ih izvodi iz prvobitnog i stvarnog značenja. Također, prihvataju se bez poricanja njihovog stvarnog značenja (ta'til) i bez pitanja o njihovoj kakvoći (tekjif).

Pitanja:

1. Šta ehlu 's-sunnet kaže o Allahovim imenima i svojstvima?
2. Koje su sekte najviše zastranile po pitanju vjerovanja u Allahova imena i svojstva?
3. Kakav je propis za onoga ko tumači Allahovu ruku time što kaže da je to Njegova moć, a za ljutnju kaže da je to kazna i sl.?

POGLAVLJE O ODREĐENJU (KADERU)

Tekst: Uzvišeni Allah je sve iz ničega stvorio. Uzvišeni Allah je apsolutno sve znao o svim stvarima prije nego što ih je stvorio. On je svim stvarima sudbinu odredio. Neće se desiti ništa ni na dunjaluku nit na ahiretu osim sa Njegovom voljom, znanjem i određenjem. Sve to, Uzvišeni Allah je zapisao u "ploči čuvanoj" (el-levhu 'l-mahfuz), s tim što je to zapisano kao opis, a ne kao propis (hukm). Određenje (kada' i kader) i htijenje (mešieh) su Njegova svojstva oduvijek, bez pitanja o njihovoj kakvoći. On, Uzvišeni Allah zna i ono što ne postoji u trenutku nepostojanja (el-ma'dum) i zna kako bi to izgledalo kada bi ga stvorio. Zna ono što je stvoreno u njegovom trenutnom stanju postojanja, i zna kako će to proći i nestati. Allah zna ono što stoji u njegovom trenutnom stanju stajanja, i zna kako bi to bilo u njegovom promijenjenom stanju. Uz sve to Njegovo znanje se ne mijenja niti se obnavlja, jer su promjenljivost i različitost stvari koje se dešavaju kod stvorenja.

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta:

"El-ma'dum" na arapskom jeziku znači stvar koja ne postoji.

Objašnjenje: Uzvišeni Allah je iz ničega stvari stvorio, ne iz nečega. Stvara što hoće iz ničega i nije ni o čemu ovisan. Njegovo znanje o stvarima je vječno

i oduvijek i prije nego je išta stvorio, a već smo govorili o Njegovom vječnom znanju.

Uzvišeni Allah je odredio sudbinu svih stvari. Zatim ih je zapisao. Htio je da se dogode i onda ih je stvorio. To proizilazi iz činjenice da je Allah znao sve te stvari. Svaka stvar, bilo ona koja postoji ili ona koja ne postoji, je sa Allahovom odredbom.

Nema ništa ni na dunjaluku niti na ahiretu, a da nije sa Allahovom voljom i Njegovim znanjem i odredbom. On je Taj koji je sve odredio, shodno Svome znanju i kako ih je zapisao u levhu 'l-mahfuzu. On nije zapisao stvari samo kao propis (hukm), tj. nije samo zapisao, npr.: "Neka Zejd bude vjernik!" Zato što se iz toga da zaključiti da je to primoravanje (el-džebr), jer ono što Allah naredi to mora da bude.

Što se tiče riječi Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi: "**To je zapisano kao opis, a ne kao propis**", moguće je (a Allah opet najbolje zna) da su ove riječi izmišljene i umetnute, te da nisu od govora Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi. Zato što u sebi sadrže poricanje jednog od stepena vjerovanja u kader, a to je stepen stvaranja (halk).

Određenje (el-kada'), odredba (el-kader) i htijenje (el-mešietu) su Allahova svojstva oduvijek, bez pitanja o njihovoj kakvoći. Uzvišeni Allah je znao nepostojeće stvari i kakve su one dok još ne postoje. Znao je i kada bi ih stvorio kakva bi bila njihova kakvoća. On poznaje ono što postoji u njegovom trenutnom stanju, kakvo je ono, i zna kako će sve proći onda kada On odredi to.

On poznaje ono što stoji u njegovom stojećem stanju i zna kako bi to izgledalo u sjedećem stanju i prije nego se desi. Sve to Uzvišeni Allah zna bez neke promjene u Njegovom znanju, jer Njegovo znanje je oduvijek. Njegovo znanje nije nastalo nakon što nije bilo, jer je znanje Uzvišenog Allaha bilo prije svake stvari i nije stvoreno. Promjenljivost i različitost se dešava kod stvorenja, a nikako kod Stvoritelja i Njegovih svojstava.

Moguće je da je veći dio ovih rečenica ubačen od strane apologetičara, čime ograđujemo Imama Ebu Hanifu, rahimehullahu 'alejhi od upotrebe ovakvih termina, koji nisu bili prisutni u doba prvih generacija muslimana (selefa).

Zaključak:

Allah je sve stvorio iz ničega i ništa se ne može desiti osim sa Njegovom dozvolom i odredbom.

Pitanja:

1. Iz čega je Uzvišeni Allah sve stvorio?
2. Da'li može nešto biti mimo Allahove volje?
3. Da li se Allahovo znanje mijenja?

KAKVIM JE ALLAH STVORIO LJUDE PO PRIRODI (FITRI)

Tekst: Uzvišeni Allah je stvorio ljude čiste od nevjerstva i vjerovanja, a zatim im se obratio naredbama i zabranama. Nevjernikom postade onaj koji je počinio kufr svojim djelom i poricanjem istine, koga je Allah ostavio bez pomoći (el-huzlan). Vjernik je postao onaj koji je povjerovao svojim djelom, očitovanjem (ikrar) i potvrđivanjem (tasdik), uz Allahovu uputu i pomoć. Uzvišeni Allah je izveo Ademovo potomstvo iz njegove kičme i učinio ih razumnim te im se obratio naredivši im vjerovanje, a zabranivši im nevjerstvo. Oni potvrdiše da je On Gospodar i taj čin je bio manifestacija njihovog vjerovanja. Zbog toga se ljudi rađaju u toj prirodnoj vjeri (fitri). Ko uznevjeruje nakon toga, taj je odstupio i promijenio ubjeđenje, a ko povjeruje i posvjedoči, taj se učvrstio i ustrajao.

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta :

" El-huzlan" – oduzimanje upute

Objašnjenje: Na riječi Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, da je Uzvišeni Allah stvorio ljude čiste od nevjerstva i vjerovanja, imamo primjedbu. Naime, Uzvišeni Allah je stvorio ljude u prirodnoj vjeri i njihovom priznanju prvog ugovora (el-misak) da im je Allah Gospodar. Također, učinio je potvrdu Allahove

jednoće (tevhida) njihovim prirođenim svojstvom, kao i osjećaj da je On Jedini koji stvara, vlada, daje opskrbu i upravlja svim stvarima i ostalog što proizilazi iz vjerovanja u Njegov rubbubijjet. Nakon što je to učinio njihovim prirođenim svojstvima obratio im se putem svojih poslanika, te im je naredio vjerovanje i pokornost, a zabranio nevjerstvo i loša djela. Potom uznevjerova ko uznevjerova i to djelovanjem po vlastitom nahođenju, kao što kaže Uzvišeni Allah:

﴿فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَى عَلَى الْهُدَى﴾

"... ali, njima je bila milija sljepoća od upute ..." (El-Fussilet, 17.)

Oni su uznevjerovali zbog toga što su poricali istinu i nevjerovanjem u ono čemu su pozivali poslanici, 'alejhimu 's-selam. Uzvišeni Allah ih je ostavio bespomoćnim, tj. uskratio im svoju uputu te su ih obuzeli šejtani i odvratili od vjere. Sve to se desilo Allahovim određenjem i Njegovom voljom.

Vjernik je povjerovao svojom slobodnom voljom, svojim djelom, ubjeđenjem i svjedočenjem, a to se desilo uz Allahovu pomoć koju mu On nije uskratio niti ga je prepustio šejtanu. Pomogao mu je u borbi protiv njegovih strasti i šejtana. Niko od onih koji povjerovaše ili postadoše nevjernicima nije izašao iz okvira Allahove volje, kao što Uzvišeni kaže:

﴿وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾

"A vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće." (Et-Tekvir, 29.)

Uzvišeni Allah je učinio Ademovo potomstvo razumnim kada ih je stvorio, pa im je naredio da vjeruju u Njega Jedinog i zabranio im da Mu pripisuju druga. Oni su Ga priznali kao svog Gospodara o čemu Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِن بَنِي آدَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُواْ بَلَى شَهِدْنَا﴾

"I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: "Zar Ja nisam Gospodar vaš?" Oni su odgovorili: "Jesi, mi svjedočimo"..." (El-E'araf, 172.)

Tako ova potvrda s njihove strane, koja predstavlja prvi ugovor, jeste vjerovanje, pa je to i njihovo prirođeno svojstvo od samog dolaska na svijet. Među njima je bilo onih koji su to poslije zamijenili nevjerstvom, a i onih koji su se odazvali pozivu poslanika i povjerovali u Uzvišenog Allaha te ostali pri prvobitnom ugovoru.

U hadisu je došlo: *"Svako dijete se rodi u čistoj vjeri, pa ga njegovi roditelji učine židovom ili kršćaninom ili vatropoklonikom."*[18] I sve se dešava Allahovom voljom i određenjem.

[18] Hadis bilježi Buharija (Fethu 'l-Bari, 3/290) br. 1385, u "El-Dženaiz", poglavlje: Ma kile fi evladi 'l-mušrikin. Muslim 4/2047, br. 2658 u "El-Kaderu", poglavlje: Me'ana kulli mevludin juledu 'ale 'l-fitreti. Hadis obojica prenose putem rivajeta Ebu Seleme od Ebu Hurejre, a on od Poslanika, sallallau 'alejhi ve sellem.

Tekst: Uzvišeni Allah nije nikoga prisilio na nevjerstvo niti na vjerovanje. Nije nikoga stvorio kao vjernika niti kao nevjernika, nego je ljude stvorio kao bića. Vjerovanje i nevjerstvo su djela Njegovih robova. Uzvišeni Allah zna kada će neko počiniti nevjerstvo (kufr) i trenutak kada postaje nevjernik. Ako povjeruje nakon toga, što je također u Allahovom znanju, On ga zavoli bez da to prouzrokuje promjenu u Njegovom znanju i svojstvu. Sva ljudska djela poput kretanja i mirovanja su u stvarnosti plod njihovog angažmana, a Allah je Tvorac tih djela i sva ona su s Njegovom voljom, znanjem i predodređenjem.

Objašnjenje: Uzvišeni Allah nije prisilio nijednog čovjeka na nevjerstvo niti na vjerovanje. On ih je stvorio u prirodnoj vjeri. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿ فِطْرَتَ اللهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ﴾

"Allahova čista vjera prema kojoj je On ljude stvorio ... " (Er-Rum, 30.)

U hadisi kudsijji stoji: *"Ja sam sve Svoje robove stvorio u čistoj vjeri."*[19] Nema kontradiktornosti između toga da su vjerovanje i nevjerstvo produkt ljudskog djela

[19] Hadis bilježi Muslim, 4/2197, br. 2865 u "El-Džennetu ve sifetu ne'imiha", poglavlje: Es-sifatu 'l-leti ju'arefu biha fi 'd-dun'ja ehlu 'l-dženneti ve ehlu 'n-nar, putem rivajeta Muttarifa b. Abdullaha od 'Ijada ibn Himara, a on od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

i angažovanja te činjenice da je sve to Uzvišeni Allah stvorio i predodredio. Allahovo znanje obuhvata sve. On zna stanje nevjernika u trenutku nevjerovanja, kao što zna kakvo će biti njegovo vjerovanje, čak i prije nego što povjeruje. Sve to je s Allahovim znanjem i Njegovom voljom. Moguće je da neke od navedenih rečenica u prethodnom tekstu nisu riječi Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, jer imaju dodira sa temama o kojima ispravni prethodnici, u vremenu u kojem je on živio, nisu govorili sa ovakvom podrobnošću.

Uzvišeni Allah zna sve što se dešava bez toga da se Njegovo znanje mijenja. Znanje Uzvišenog Allaha je oduvijek. On zna šta je bilo i šta će biti i zna ono što nije bilo, kad bi bilo, kako bi bilo.

Zaključak:

Uzvišeni Allah nije prisilio nikoga od svojih stvorenja na vjerovanje niti na nevjerstvo, nego ih je stvorio u čistoj vjeri (fitri). On zna šta je bilo i šta će biti, bez da se desi bilo kakva promjena u Njegovom znanju.

Pitanja:

1. Da li je Uzvišeni Allah prisilio nekog od svojih stvorenja na vjerovanje ili nevjerovanje?
2. Kako je Uzvišeni Allah stvorio stvorenja, u vjerovanju ili nevjerstvu?
3. Da li Uzvišeni Allah zna za nešto u trenutku kada se desi ili prije toga?

POKORNOST JE DRAGA ALLAHU, A GRIJEŠENJE JE PREDODREĐENO, ALI GA ALLAH NE VOLI

Tekst: Sve vrste pokornosti bivaju obavezne Allahovom naredbom (emr), Njegovom ljubavlju (mehabbe), zadovoljstvom (rida'), znanjem ('ilm), voljom (mešieh) i predodređenjam (kada') i odredbom (kader). Sve vrste grijeha su uz Njegovo znanje, odredbu i volju, ali bez Njegove ljubavi, zadovoljstva i naredbe.

Objašnjenje: Pokornosti u vidu riječi i djela su obavezne Allahovom zakonodavstvenom naredbom, Njegovom ljubavlju i zadovoljstvom, kao što kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَإِن تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ﴾

"... a zadovoljan je sa vama ako budete zahvalni ..." (Ez-Zumer, 7.)

Ove vrste pokornosti su također uz Njegovo znanje, volju i odredbu, a sve to zbog toga što su Uzvišenom Allahu poznata sva ljudska djela i ona su po Njegovoj volji, odredbi i predodređenju. Da ih Uzvišeni Allah nije odredio i predodredio, ona ne bi ni postojala, jer ništa ne biva u ovom kosmosu osim sa Njegovom voljom i predodređenjem. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ﴾

"Allah stvara i vas i ono što uradite." (Es-Safat, 96.)

Kaže Uzvišeni:

﴿وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾

"A vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće." (Et-Tekvir, 29.)

Također kaže:

﴿كَلَّا إِنَّهُ تَذْكِرَةٌ فَمَن شَاءَ ذَكَرَهُ وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ﴾

"Uistinu! Kur'an je pouka, i ko hoće, na umu će ga imati, a na umu će ga imati samo ako Allah bude htio, On je jedini dostojan da ga se boje i On jedini prašta." (El-Muddessir, 54.-56.)

Grijesi i loša djela na ovom svijetu su također u Allahovom znanju:

﴿إِنَّ اللهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾

"Allahu ništa nije skriveno, ni na Zemlji ni na nebu! " (Ali-'Imran, 5.)

Uzvišeni Allah ih je grijehe i loša djela odredio i predodredio. On je htio da se dese, shodno općem značenju prethodnih ajeta, ali ih On ne voli i nije zadovoljan njima, kao što Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِن تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللهَ غَنِيٌّ عَنكُمْ وَلَا يَرْضَى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ﴾

"Ako vi ne budete vjerovali, pa, Allah od vas ne zavisi, ali On nije zadovoljan nevjerovanjem Svojih robova ..." (Ez-Zumer, 7.)

Također, Uzvišeni Allah nije naredio griješenje, jer On kaže:

﴿وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾

"A kada urade neko ružno djelo, govore: "Zatekli smo pretke naše da to rade, a i Allah nam je to naredio." Reci: "Allah ne naređuje da se rade ružna djela! Zašto o Allahu govorite ono što ne znate?" (El-Ea'raf, 28.)

Ovim je jasno da djela pokornosti bivaju Allahovom voljom (el-iradetu 'š-šer'ijjeh). On je njima zadovoljan i naredio ih je zakonodavstvenom (šerijatskom) naredbom. Ako se dese onda su se desila shodno Njegovom univerzalnom voljom (el-iradetu 'l-kevnijjeh). Što se tiče loših djela, ako se dese desila su se Njegovom univerzalnom voljom, a ne zakonodavstvenom voljom niti Njegovom naredbom, zadovoljstvom i ljubavlju. Shvati ovo pitanje i stići ćeš do istine.

POGLAVLJE O BEZGRJEŠNOSTI POSLANIKA

Tekst: Svi poslanici, 'alejhimu 's-selam, su čisti (munezzeh) od malih i velikih grijeha, nevjerstva i ružnih postupaka, a dešavale su im se neke greške (zellat) i omaške (hata').

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta :

"Munezzeh" na arapskom jeziku znači biti sačuvan, nepogrešiv, čist. "Zellat" je množina od riječi "zelleh", što znači manja greška.

Objašnjenje: Islamski učenjaci su se razišli po pitanju bezgrješnosti poslanika, 'alejhimu 's-selam, te da li je moguće da učine kakav grijeh ili ne. Ibn Tejmijje prenosi mišljenje ispravnih prethodnika o tome pa kaže: "Većina učenjaka koji kažu da je moguće da poslanici učine mali grijeh govore da su oni čisti od toga da im ti grijesi budu odobreni i time ih opisuju kao potpune ljude, jer djela se mjere po njihovom završetku. S time je saglasan Kur'an, hadis i koncenzus (idžma') ispravnih prethodnika."[20]

Također je rekao: "Mišljenje većine islamskih učenjaka je u skladu sa predajama koje se prenose od prvih generacija muslimana, a to je potvrda potpune sačuvanosti poslanika, 'alejhimu 's-selam, od toga da im grijesi budu odobreni. To je ujedno i odgovor onima koji kažu da su im grijesi odobreni od strane Uzvišenog Allaha. "[21]

[20] Minhadžu 's-sunne, 1/227.

[21] Medžmu'u 'l-fetava, 10/292-293.

Dalje kaže: "Mišljenje da su poslanici, 'alejhimu 's-selam, sačuvani od velikih grijeha, ali ne i malih, je mišljenje većine islamske uleme, svih grupacija pa čak i većine apologetičara ...

I ne samo to, nego nije ni prenešeno od ispravnih prethodnika, imama, ashaba i tabi'ina osim ono što potvrđuje ovo mišljenje."[22]

Kur'anski i hadiski tekstovi potvrđuju ovo gledište, jer se može desiti pogreška od strane poslanika, bez njegove namjere da to učini. Zatim ga njegov Gospodar zbog toga ukori i upozori, te se on povrati. Stoga on nije namjerno učinio to djelo. S druge strane, njegov Gospodar mu to nije odobrio. Ovo je ispravno gledište po tom pitanju. Što se tiče nevjerstva i velikih grijeha, poslanici, 'alejhimu 's-selam, su apsolutno sačuvani od njih.

Dokazi koji ukazuju na mogućnost da poslanici, 'alejhimu 's-selam, učine male pogreške su:

Riječi Uzvišenog Allaha o Ademu 'alejhi 's-selam:

﴿وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى﴾

"...Tako Adem nije Gospodara svoga poslušao i s puta je skrenuo." (Ta-ha, 121.)

Također, Uzvišeni Allah spominje da je Junus, 'alejhi 's-selam, rekao:

﴿لَّا إِلَهَ إِلَّا أَنتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

[22] Medžmu'u 'l-fetava, 4/329.

"... Nema boga osim Tebe, Uzvišen neka si! Ja sam, zaista, bio od onih koji su nasilje učinili!" (El-Enbija', 87.)

I riječi Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem: *"Gospodaru moj oprosti mi moje pogreške, neznanje i pretjerivanje..."*, kao i drugi dokazi.

Zaključak:

Poslanici, 'alejhimu 's-selam, su apsolutno sačuvani od nevjerstva i velikih grijeha kao i od toga da namjerno počine male grijehe. Ako bi se desilo da učine neki od malih grijeha, to im nije bilo odobreno od strane Uzvišenog Allaha.

Pitanja:

1. Da li je moguće da poslanici, 'alejhimu 's-selam počine nevjerstvo i velike grijehe?
2. Kakav je propis po pitanju činjenja malih grijeha od strane poslanika, 'alejhimu 's-selam?
3. Da li poslanicima, 'alejhimu 's-selam, nakon što učine neki mali grijeh, od strane Uzvišenog Allaha može biti odobren takav postupak?

POGLAVLJE O POSLANIKU, SALLALLAHU 'ALEJHI VE SELLEM

Tekst: Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, je Allahov miljenik i rob, Njegov poslanik, vjerovjesnik i odabranik. Nije nikada obožavao kipove niti je i jednog trenutka počinio širk, a također ni mali niti veliki grijeh.

Objašnjenje: Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, je Allahov prisni prijatelj, kao što je navedeno u hadisu: *"Allah me je uzeo za svog prisnog prijatelja, kao što je uzeo Ibrahima."*[23]

Prijateljstvo (hulle) je najveći stepen ljubavi (mehabbeta). Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je Allahov rob, kao što Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَإِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِ﴾

"A ako sumnjate u ono što objavljujemo robu Svome, donesite vi jednu suru sličnu tome ..." (El-Bekare, 23.)

On je Allahov odabranik, kojeg je On odabrao nad ljudima i učinio ga čistim od bilo kakvih manjkavosti i krnjavosti. Nikada nije obožavao kipove, čak ni prije poslanstva, niti je ikada počinio širk. Nikad nije počinio veliki grijeh niti je ikada, namjerno ili svjesno,

[23] Muslim, 1/377, br. 532., u "El-Mesadžid", poglavlje: En-nehju 'an binai 'l-mesadžidi 'ale 'l-kubur, putem rivajeta 'Amra ibn Murreta od Ebu 'l-Harisa En-Nedžranija, a on od Džunduba, a ovaj od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

ili nakon što bi bio upozoren, počinio mali grijeh. Uzvišeni Allah kaže:

﴿لِيَغْفِرَ لَكَ اللهُ مَا تَقَدَّمَ مِن ذَنبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا﴾

"Da bi ti Allah ranije i kasnije grijehe oprostio, da bi blagodat Svoju tebi potpunom učinio, da bi te na pravi put uputio." (El-Feth, 2.)

Ovo je na osnovu već ranije utvrđene činjenice da su poslanici sačuvani od velikih grijeha i namjernog činjenja malih grijeha, ili da im to bude odobreno od strane Uzvišenog Allaha. Također, oni su čisti od laži, niskosti, ružnih djela i sl., a naš Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je dostigao vrhunac u tome.

Zaključak:

Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je Allahov prijatelj i Njegov odabranik. Nije Mu učinio širk nijednog trenutka. Nikada nije počinio veliki grijeh, ili neki mali grijeh namjerno.

Pitanja:

1. Spomeni Poslanikovo, sallallahu 'alejhi ve sellem, mjesto kod njegovog Gospodara!
2. Da li se desio neki grijeh od strane Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem?

ODLIKOVANJE ASHABA JEDNIH NAD DRUGIMA

Tekst: Najbolji ljudi nakon poslanika, 'alejhimu 's-selam, su: Ebu Bekr es-Siddik, potom Omer b. el-Hattab, potom Osman b. Affan Zu 'n-nurejn, a onda 'Alija b. Ebu Talib, neka je Allah njima zadovoljan.

Objašnjenje: Najbolji ljudi nakon poslanika, 'alejhimu 's-selam, su ashabi Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem. Najbolji među njima je Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu 'anhu, halifa Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i prvi od četverice pravovjernih vladara. On je prvi čovjek koji je primio islam. Bio je najvećeg imana i ubjeđenja. On je pratilac Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, kada je činio hidžru i najdraži mu čovjek. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "*Kada bih nekoga uzimao za prisnog prijatelja, uzeo bih Ebu Bekra!*"[24]

Poslije Ebu Bekra došao je Omer b. el-Hattab el-Faruk, radijallahu 'anhu, drugi halifa po redu i šehid. On je bio najbolji čovjek od ovog ummeta nakon Ebu Bekra. Njegovim uzrokom Allah je dao muslimanima mnoge pobjede i teritorijalno proširenje islamske države. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je za njega

[24] Buharija (Fethu 'l-Bari, 7/21) br. 3656., u "Fedailu 's-sahabe", poglavlje: Kavlu 'n-nebijji: "Lev kuntu muttehizen halilen", putem rivajeta 'Ikrime od Ibn 'Abbasa, a on od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Muslim 4/1855, br. 2383., u "Fedailu 's-sahabe", putem rivajeta Ibn Mes'uda od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

rekao: *"Među onima prije vas je bilo nadahnutih ljudi, pa ako u mome ummetu postoji takav, onda je to Omer."*[25]

Nakon njega najbolji je Osman b. Affan Zu'n-nurejn, suprug dviju Poslanikovih, sallallahu 'alejhi ve sellem, kćerki i treći halifa, te šehid koji je nepravedno ubijen. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je preselio, a bio je njime zadovoljan. Za njega je rekao Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: *" Zar da se ne stidim čovjeka kojeg se stide meleci?"*[26]

Nakon njega po stepenu dolazi četvrti halifa, neustrašivi ratnik 'Alija b. Ebu Talib, radijallahu 'anhu, suprug Fatime, Poslanikove, sallallahu 'alejhi ve sellem, kćerke, te otac Hasana i Husejna, prvaka omladine u Džennetu. On je također preselio kao šehid, kome je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Zar nisi zadovoljan da imaš kod mene položaj koji je imao Harun kod Musaa, osim što nakon mene nema poslanika."*[27]

---

[25] Buharija (Fethu 'l-Bari, 7/52) br. 3689., u "Fedailu 's-sahabe", poglavlje: Menakibu 'Umer, putem rivajeta Ebu Seleme od Ebu Hurejre, a on od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Muslim 4/1864, br. 2398 putem rivajeta Ebu Seleme od 'Aiše, a ona od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem

[26] Muslim 4/1886, br. 2401., u "Fedailu 's-sahabe", poglavlje: Min fedaili 'Usman ibn 'Affan, radijallahu 'anhu, putem rivajeta 'Ataa, Sulejmana ibn Jesara i Ebu Seleme ibn 'Abdu 'r-rahmana od 'Aiše, a ona od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem

[27] Buharija (Fethu 'l-Bari, 7/88) br. 3607., "Fedailu 's-sahabe", poglavlje: Menakibu 'Alijj ibn ebi Talib, putem rivajeta Ibrahima ibn S'ada od njegovog oca, a on od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Muslim 4/1870, br. 2404., u "Fedailu 's-sahabe", poglavlje: Min fedaili 'Alijj, putem rivajeta 'Amira ibn S'ada, od njegovog oca, te Mus'aba ibn S'ada, od njegovog oca.

Ova četverica pravovjernih halifa su od onih kojima je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, jasno nagovijestio ulazak u Džennet. Stoga smo zadovoljni njima, svjesni smo njihove vrijednosti i dobrote i spominjemo ih samo po dobru.

MUSLIMAN NE POSTAJE NEVJERNIKOM ČINJENJEM GRIJEHA, DOK GA NE BUDE SMATRAO DOZVOLJENIM

Tekst: Pobožnjake koji su bili na istini uzimamo za prijatelje bez izuzetka. Ne spominjemo nikoga od Poslanikovih, sallallahu 'alejhi ve sellem, ashaba osim po dobru. Ne smatramo nijednog muslimana nevjernikom (kafirom) ukoliko počini neki grijeh, pa makar on bio i veliki, osim ako ga ne bude smatrao dozvoljenim. Nećemo poricati i poništavati njegov iman i nazivat ćemo ga vjernikom. On može biti vjernik grješnik (fasik), ali ne i nevjernik.

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta :

"Fasik" na arapskom jeziku znači onaj koji je izašao iz pokornosti Uzvišenom Allahu.

Objašnjenje: Ashabi, Allah im se smilovao, su bili pokorni Allahu, i čvrsto su slijedili istinu u čemu ih nije ništa moglo pokolebati. Uvijek su bili uz istinu i udaljavali se od neistine te ih stoga volimo, pomažemo... Sve ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, uzimamo za prijatelje i ne spominjemo ih osim po dobru, a mrzimo one koji ih napadaju. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: *"Nemojte vrijeđati moje ashabe...!"*[28]

---

[28] Buharija (Fethu 'l-Bari, 7/25) br. 3673., u "Fedailu 's-sahabe", poglavlje: Kavlu 'n-nebijji: "Lev kuntu muttehizen halilen". Muslim 4/1967, br. 2541., u "Fedailu 's-sahabe", poglavlje: Tahrimu sebbi 's-sahabe". Hadis obojica prenose putem rivajeta Ebu Saliha od Ebu Se'ida, a on od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Imam Tahavija, rahimehullahu 'alejhi, je u svojoj "Akidi" rekao: "Mi volimo ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, ali ne pretjerujemo u toj ljubavi ni prema jednom od njih. Ne odričemo se ni jednog od njih i mrzimo onoga ko ih mrzi i spominje po zlu. Mi ih spominjemo samo po dobru. Ljubav prema njima spada u vjeru, iman, i dobročinstvo, a mržnja prema njima predstavlja nevjerstvo, licemjerstvo i nasilje."[29]

Sljedbenici ehlu 's-sunneta ne proglašavaju muslimana nevjernikom (kafirom) zbog grijeha, kao što to čine haridžije, pa čak ako je počinio i velike grijehe, sve dok ih ne bude smatrao dozvoljenim. Međutim, ako ih bude smatrao dozvoljenim, postaje nevjernik, osim ako to nije iz neznanja. U tom slučaju se upoznaje i podučava, pa ako ustraje u tome, nakon toga postaje nevjernik. Ehlu 's-sunnet zbog grijeha ne negira iman kod čovjeka, dok ga haridžije smatraju nevjernikom, a mu'atezile ga stavljaju u položaj između ova dva. Dakle, haridžije i mu'atezile poriču njegov iman, dok ga ehlu 's-sunnet naziva vjernikom u pravom smislu riječi. Ipak, njegov iman je u suštini manjkav zbog počinjenih grijeha, jer se iman povećava dobrim djelima, a smanjuje putem grijeha.

Poznato je da musliman može postati grješnik time što će npr. učiniti neki veliki grijeh, ali da tim postupkom ne izlazi iz okvira islama, kao što kaže Uzvišeni:

[29] Vidi: Šerhu 'l-'akideti 't-Tahavijje, 464.

﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

"One koji potvore poštene žene, a ne dokažu to s četiri svjedoka, sa osamdeset udara biča izbičujte i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte. To su grješnici" (En-Nur, 4.)

Time ih je ocijenio grješnicima, a ne nevjernicima. Obrati pažnju na ovo pitanje, jer je ono vrlo važno i zbog njega su zalutale mnoge skupine. Allahu se utičemo od toga da ostanemo bez Njegove pomoći i upute!

Zaključak:

Najbolji od ashaba je Ebu Bekr, zatim Omer, Osman, pa 'Alija. Mi volimo sve ashabe i spominjemo ih po dobru. Ne proglašavamo muslimana nevjernikom zbog počinjenog grijeha, dok ga ne bude smatrao dozvoljenim.

Pitanja:

1. Ko su najbolji ashabi nakon poslanika Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem?
2. Da li je dozvoljeno spominjati ashabe osim po dobru?
3. Da li se musliman proglašava nevjernikom zbog učinjenog grijeha, i kakav je propis ukoliko taj grijeh bude smatrao dozvoljenim?

NEKA PITANJA VEZANA ZA VJEROVANJE ('AKAID) EHLU'S-SUNNETA

Tekst: Mesh po mestvama je sunnet; teravih namaz u ramazanu je sunnet; dozvoljeno je klanjati namaz za pobožnim, ali i za grješnikom. Ne kažemo da vjerniku ne štete njegovi grijesi niti da on neće ući u vatru niti da će u njoj ostati vječno.

Objašnjenje: Mesh po mestvama je pritvrđen sunnet od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem i gotovo da dostiže stepen tevatura.[30] Ovaj sunnet je potvrđen i Kur'anom u kome Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ﴾

"**... i noge svoje do iza članaka ...**" (El-Ma'ide, 6.)

Pomenuti ajet se uči i na drugi kiraet, po kome se harf lam uči sa kesrom. Također, potvrđen je po hadisu Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, kada je Mugire htio da skine Poslanikove, sallallahu 'alejhi ve sellem, mestve, na šta mu on reče: *"Ostavi ih, jer sam*

[30] Tevatur je stepen koji dostiže ona predaja koju od početka pa do kraja njenog seneda, u svakoj generaciji prenosilaca, prenosi toliki broj ljudi da je nemoguće da su se oni mogli složiti na laži. Na taj način nemoguće je posumnjati u njenu vjerodostojnost (prim. prev.).

ih obukao na čiste noge (pod abdestom)"[31], i drugim dokazima. Ehlu 's-sunnet ubrajaju mesh po mestvama u osnove svoje vjere, o čemu neki novotari u vjeri imaju suprotno gledište.

Teravija u noćima mjeseca ramazana je sunnet. Potvrđena je praksom Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i njegovih ashaba. Potvrđena je Poslanikovim, sallallahu 'alejhi ve sellem, riječima: *"Ko klanja uz ramazan (teravih namaz), vjerujući i nadajući se nagradi, biće mu oprošteni grijesi koje je počinio.* "[32]

Dozvoljeno je klanjati iza svakog pripadnika naše Kible, bio on pobožan ili grješnik, osim ako ne čini kakvu novotariju koja ga izvodi iz vjere, ili poziva u novotariju koja odvodi u zabludu. **Pa ako nema imama sljedbenika sunneta, dozvoljeno je klanjati za novatorom,** osim za onim čija novotarija izvodi iz vjere. Imam Tahavija, rahimehullahu 'alejhi, u svojoj poslanici kaže: "Smatramo da je namaz za svakim pripadnikom Kible, bio on pobožan ili grješnik, dozvoljen, a također, i klanjanje dženaze nekom od njih."[33]

---

[31] Buharija (Fethu 'l-Bari, 1/370) br. 206., u "El-vudu", poglavlje: Iza edhale ridžlejhi ve huma tahiretani. Muslim 1/240, br. 274., u "Et-Tahare", poglavlje: El meshu 'ale 'l-huffejn. Hadis obojica prenose putem rivajeta 'Urveta ibnu 'l-Mugire od njegovog oca, a on od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem

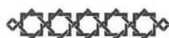
[32] Buharija (Fethu 'l-Bari, 1/114) br. 37., u "El-Imanu", poglavlje: Tetavvu'u kijami ramadan mine 'l-iman. Muslim 1/523, br. 759., u "Salatu 'l-musafirin", poglavlje: Et-tergibu fi kijami ramadan. Hadis obojica prenose putem rivajeta Humejda ibn 'Abdu 'r-Rahmana od Ebu Hurejre, a on od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

[33] Vidi: Šerhu 'l-'akideti 't-Tahavijje, 357.

Pripadnici ehlu 's-sunneta ne govore kao što tvrde murdžije da vjerniku ne škodi grijeh. Naprotiv, grijesi mu škode i smanjuju iman. Treba se bojati za onoga ko ih čini da ne zapadne u nevjerstvo. Oni kažu da se iman smanjuje griješenjem, što je suprotno učenju Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, koji djela ne uvrštava u sastavni dio imana. Imam Tahavija, rahimehullahu 'alejhi, u svojoj poslanici kaže: "Mi ne govorimo da grijeh ne škodi imanu onoga ko ga čini."[34]

Također, pripadnici ehlu 's-sunneta kažu: "Vjernik može ući u Džehennem ako njegova loša djela nadvladaju dobra, osim ako Allah ne bude želio drugačije." To iz razloga što se njegov iman smanjio zbog grijeha, iako se kod njega zadržala osnova imana. On biva kažnjavan u vatri srazmjerno njegovim grijesima, a zatim izlazi iz Džehennema i ulazi u Džennet. Što se tiče haridžija, oni ga (vjernika koji je počinio veliki grijeh) proglašavaju nevjernikom i tvrde da će on vječno ostati u vatri. Međutim, mu'atezile negiraju njegov iman, ali ga ne proglašavaju nevjernikom, nego kažu: "On je između dva stepena (tj. vjerovanja i nevjerovanja, imana i kufra)", ali i pored toga i kod mu'atezila, isto kao i kod haridžija, njemu je zagarantovan vječni boravak u Džehennemu.

[34] Vidi prethodni izvor: 290.

Tekst: On, pa makar bio i grješnik, dunjaluk je napustio kao vjernik. Također, ne kažemo: "Naša dobra djela su primljena, a loša djela oproštena", kao što kažu murdžije. Umjesto toga kažemo: "Ko uradi neko dobro djelo ispunivši sve njegove uslove, čisto od mahana koje ga kvare, i ne umanji ga i ne poništi nevjerstvom, otpadništvom i lošim ponašanjem te napusti ovaj svijet kao vjernik, takvo djelo Uzvišeni Allah neće učiniti bezvrijednim, nego će ga primiti od njega i za njega ga nagraditi."

Objašnjenje: Što se tiče ehlu 's-sunneta, oni ne kažu da će vjernik ostati vječno u vatri, pa makar počinio i veliki grijeh, sve dok se iman veže uz njega. Također, ehlu 's-sunnet ne tvrdi kategorički da su njihova djela primljena, a da su im loša djela oproštena, kao što to kažu murdžije. Naprotiv, oni se nadaju da će im Uzvišeni Allah primiti njihova dobra djela i oprostiti loša, jer vjernik nikada nije siguran od Allahove kazne. U hadisu stoji: *"To su oni koji poste, klanjaju i dijele sadaku, bojeći se hoće li to biti primljeno od njih. Oni su ti koji se žure ka činjenju dobrih djela."*[35]

[35] Tirmizija 5/327. br. 3175., u "Tefsiru", poglavlje: Ve min sureti 'l-mu'minun. Ahmed 6/159, i Hakim 2/393-394, koji kaže: «Ovaj hadis je ispravnog seneda, ali ga ne bilježe Buharija i Muslim», a s njim je saglasan i Imam Zehebi. Svi oni prenose ovaj hadis preko Abdu 'r-Rahmana b. Se'ida od 'Aiše, a ona od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Šejh Albani je u djelu: "Silsiletu 'l-ehadisi 's-sahiha" ovaj hadis ocjenio ispravnim. 1/95., br. 162.

Sljedbenici ehlu 's-sunneta smatraju da ako vjernik uradi neko dobro djelo, ispunivši sve njegove šerijatske uslove, te ono bude čisto od mahana koje ga kvare ili upropaštavaju, onda će Uzvišeni Allah od njega primiti dobro djelo, neće ga upropastiti, te će ga za njega nagraditi. Djelo treba biti čisto od mahana koje ga kvare, kao što je npr. pretvaranje (rija'). Ne smije ga čovjek poništiti nevjerstvom i otpadništvom od vjere, kao što Uzvišeni kaže:

﴿وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُوْلَـئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ﴾

"A oni među vama koji od svoje vjere otpadnu i kao nevjernici umru, - njihova djela biće poništena i na ovom i na onom svijetu..."(El-Bekare, 217.)

Također, djelo ne bi trebalo biti pokvareno lošim ahlakom, i drugim ružnim osobinama i ponašanjima, kao što je naveden jedan takav primjer u riječima Uzvišenog Allaha:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تُبْطِلُواْ صَدَقَاتِكُم بِالْمَنِّ وَالأذَى﴾

"O vjernici, ne kvarite svoju milostinju prigovaranjem i uvredama..." (El-Bekare, 264.)

Dakle, ako vjernik uradi neko dobro djelo na ovaj spomenuti način i napusti dunjaluk kao vjernik ispravnog imana, onda je od Allahove dobrote i plemenitosti da primi takvo djelo i da ga ne ostavi bez

nagrade. Kao što je rečeno u hadisu: *"Ko da sadaku u vrijednosti jedne hurme od halal (lijepe) zarade, a Allah ne prima osim lijepo, Allah je prima svojom desnicom, a zatim je pazi i uvećava onome ko je dao, kao što pazi neko od vas mladunče svoje životinje, sve dok ne naraste poput brda."*[36]

Sve što smo rekli, temelji se na osnovnim postulatima vjere, ali ipak stvar na kraju treba prepustiti Uzvišenom Allahu i ne treba ništa kategorički tvrditi.

---

[36] Buharija (Fethu 'l-Bari, 3/326, br. 1410.), u "Zekatu", poglavlje: Es-sadekatu min kesbin tajjib. Hadis prenosi Ebu Salih od Ebu Hurejre, a on od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Tekst: Ko počini loša djela, izuzev širka i nevjerstva (kufra), a zbog kojih se nije pokajao, te umre kao vjernik, takva osoba potpada pod Allahovu volju. Ako bude želio Allah će ga kazniti patnjom u vatri, a ako bude želio, oprostiće mu i neće ga nikako kazniti vatrom. Ako neko djelo bude sadržavalo u sebi rija' (pretvaranje) ono će poništiti nagradu koju ima onaj ko ga počini, a isti slučaj je i sa samodopadljivošću.

Objašnjenje: Sva loša djela koja počini vjernik, osim širka i nevjerstva, ako umre sa imanom, a ne pokaje se za ta djela, za takvu osobu pripadnici ehlu 's-sunneta kažu: "On je pod voljom Uzvišenog Allaha. Ako htjedne kazniće ga vatrom, a zatim će ga izvesti iz nje zbog njegovog imana, a ako htjedne oprostiće mu i neće ga nikako kazniti vatrom. "Kao što Uzvišeni kaže:

﴿إِنَّ اللهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ﴾

"Allah, doista, neće oprostiti da se Njemu išta ravnim pridružuje, a oprostit će sve mimo toga kome On hoće!..." (En-Nisa, 48.)

U hadisu stoji: *"Ko počini kakvo loše djelo pa mu Allah to pokrije, biva prepušten Allahu. Ako želi oprostiće mu, a ako želi kazniće ga."*[37] Ovo je istina u koju nema sumnje, po ovom pitanju.

Ako u nekom djelu bude pretvaranja (rija') to će poništiti nagradu koja se zaslužuje tim djelom. Štaviše, pokvariće i samo djelo, ukoliko podsticaj za njegovo obavljanje bude samo pretvaranje. Također, od stvari koje poništavaju nagradu jeste i samodopadljivost, tj. da čovjek bude zadivljen svojim djelom i pretjerano ponosan njime pred Uzvišenim Allahom. On na taj način smatra da je tim djelom dosegao najviše stupnjeve, da ga je obavio na najpotpuniji način te ističe svoju zaslugu kod Uzvišenog Allaha. Međutim, stvarnost je drugačija:

﴿بَلِ اللهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ﴾

"...Allah je vama milost podario time što vas je u pravu vjeru uputio, ako iskreno govorite." (El-Hudžurat, 17.)

Čovjek treba da smatra svoje djelo manjkavim i da moli Uzvišenog Allaha da gà primi, te da oprosti moguće propuste.

[37] Buharija (Fethu 'l-Bari, 1/81) br. 18., u "Imanu", poglavlje br. 11. Hadis prenosi Ebu Idris El-Hulani od 'Ubade ibn es-Samita, a on od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Zaključak:

Pripadnici ehlu 's-sunneta smatraju dozvoljenim mesh po mestvama kao i teravih namaz sunnetom. Dozvoljavaju namaz iza pobožnog, kao i grješnika, te odbacuju učenje murdžija. Također kažu: "Onaj koji počini grijeh samim tim grijehom ne postaje nevjernik, ali potpada pod Allahovu volju." Oni ne smatraju da griješenje ne šteti čovjekovom imanu.

Pitanja:

1. Kakav je propis za mesh po mestvama i teravih namaz uz ramazan?
2. Kakav je propis namaza koji se obavi za čovjekom grješnikom?
3. Da li grijeh šteti imanu?
4. Kakav je propis u vezi sa muslimanom grješnikom? Da li se on neizostavno kažnjava u vatri?

MU'ADŽIZE POSLANIKA, 'ALEJHIMU 'S-SELAM, I KERAMETI DOBRIH LJUDI (EVLIJA) SU ISTINA

Tekst: Znaci (mu'adžize) od strane poslanika, 'alejhimu 's-selam, su potvrđeni, kao što su i kerameti (nadnaravna djela) evlija (dobrih ljudi) istina. Što se tiče djela Allahovih neprijatelja poput Iblisa, faraona i Dedždžala, njihova djela koja se spominju u predajama da su se desila ili da će se desiti, ne nazivamo mu'adžizama niti kerametima. Naprotiv, nazivamo ih ispunjenjem njihovih potreba, a to je stoga što Uzvišeni Allah ispunjava potrebe svojih neprijatelja, postepeno ih zavodeći, iz želje da oni zaslužе kaznu. Oni time bivaju zavedeni i postaju još veći silnici i nevjernici. Sve što je rečeno je zamislivo i moguće.

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta :

"El-keramat" u ar. jeziku označava nadnaravna i čudna djela, kojima Allah počasti neke od svojih dobrih robova.

Objašnjenje: Mu'adžize vjerovjesnika i poslanika, 'alejhimu 's-selam, su potvrđeni bez ikakve sumnje. To su djela koja su van prirodnih zakona, koja im je Uzvišeni Allah omogućio, kao dokaz istinitosti njihovog poslanstva. Jedan od primjera za to je Salihova, 'alejhi 's-selam, deva:

﴿هَـٰذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةً﴾

"...ova Allahova kamila za vas je znak..." (El-E'araf, 73.)

Zatim spašavanje Ibrahima, 'alejhi 's-selam, iz vatre:

﴿قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ﴾

"O vatro", - rekosmo Mi – "postani hladna, i spas Ibrahimu!" (El-Enbija, 69.)

Potom Musaov, 'alejhi 's-selam, štap:

﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ﴾

" I Mi naredismo Musau: "Baci štap svoj!" – i on odjednom proguta sve ono čime su oni bili obmanu izveli." (El-E'araf, 117.),

I druge mu'adžize koje im je podario Uzvišeni Allah kao jasne dokaze njihove iskrenosti u poslaničkoj misiji.

Također, kerameti evlija su istiniti, a njihova potvrđenost temelji se na Allahovim riječima:

﴿كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِندَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكِ هَـٰذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِندِ اللَّهِ﴾

"Kad god bi joj Zekerijja u hram ušao, kod nje bi hrane našao "Odakle ti ovo, o Merjema?" – on bi upitao, a ona bi odgovorila: "Od Allaha..." (Ali-'Imran, 37.)

Sve što se dešava dobrim ljudima od nadnaravnih djela je Allahova počast njima.

Ukoliko se desi nešto od toga Allahovim neprijateljima, poput Iblisa; ili faraona kada su njegovi sihribazi bacili štapove:

﴿وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ﴾

"... i rekoše: 'Tako nam ponosa faraonova, mi ćemo svakako pobijediti'" (Eš-Šu'ara, 44.),

pa se ti njihovi štapovi učiniše ljudima kao da su zmije koje pužu; ili poput Dedždžala zbog njegove brzine kojom će se kretati po zemlji i oživljavanja mrtvog itd.; svi ti događaji ne nazivaju se mu'adžizama, jer oni nisu poslanici, niti se nazivaju kerametima, zato što oni nisu evlije, nego su Allahovi neprijatelji. Takvi događaji nazivaju se ispunjenjem potreba, jer Uzvišeni Allah ispunjava potrebe svojih neprijatelja, postepeno ih zavodeći i iz želje da oni zaslužе kaznu. Oni time bivaju zavedeni, umišljajući da su na istini pa postaju još veći silnici i nevjernici, dok se na njih ne spusti Allahova srdžba:

﴿فَلَمَّا نَسُواْ مَا ذُكِّرُواْ بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا فَرِحُواْ بِمَا أُوتُواْ أَخَذْنَاهُم بَغْتَةً فَإِذَا هُم مُّبْلِسُونَ﴾

"I kada bi zaboravili ono čime su opominjani, Mi bismo im kapije svega otvorili; a kad bi se onome što im je dato obradovali, iznenada bismo ih kaznili i oni bi odjednom svaku nadu izgubili." (El-En'am, 44)

Sve ove stvari, mislim na znakove, keramete i ispunjenje potreba, su mogući i dešavaju se Allahovim dopuštenjem, jer On je Vladar koji upravlja svim stvarima, i ništa Mu nije nemoguće.

Zaključak:

Mu'adžize poslanika su istina, a također i kerameti evlija. Sva nadnaravna djela koja se dese onima koji nisu vjernici, predstavlja nijhovo postepeno zavođenje.

Pitanja:

1. Šta znače mu'adžize poslanika? Navedi za to tri primjera!
2. Da li su kerameti evlija istina? Koji je dokaz za to?
3. Kakav je propis u vezi sa nadnaravnim djelima koja se dešavaju onima koji nisu vjernici?

VIĐENJE ALLAHA NA AHIRETU

Tekst: Uzvišeni Allah je bio Tvorac prije nego je stvarao i Opskrbljivač prije nego je opskrbljivao. Uzvišenog Allaha će biti moguće vidjeti na Ahiretu. Vjernici, koji će boraviti u Džennetu, vidjet će Allaha svojim očima, bez poređenja i kakvoće, a između Njega i Njegovih stvorenja tada neće biti rastojanja.

Objašnjenje: Uzvišenom Allahu pripada ime Tvorac i prije nego je stvorio stvorenja. Imam Tahavija, rahimehullahu 'alejhi, je u svojoj "Akidi" rekao: "On je posjedovao Svoja svojstva oduvijek i prije nego je stvorio stvorenja. Njihovim stvaranjem nije se povećalo ništa od tih svojstava što već nije imao ranije. Kao što je sa Svojim svojstvima oduvijek takav će ostati i beskonačno."[38] Također je rekao: "On nije stekao ime Tvorac (El-Halik) nakon što je stvorio sve što postoji, niti ime Stvoritelj (El-Bari) nakon što je dao život stvorenjima."[39] On, Uzvišeni, je Opskrbljivač (Er-Razik) i to ime zaslužuje i prije nego je dao opskrbu stvorenjima tako su Njegova imena i svojstva oduvijek.

Uzvišenog Allaha će biti moguće vidjeti na Ahiretu. Vidjeće ga vjernici stvarnim vidom, svojim očima, kao što je rekao Uzvišeni Allah:

---

[38] Šerhu 'l-akideti 't-Tahavijje, str. 68.

[39] Isti izvor, str. 78.

﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ﴾

"Toga dana će neka lica blistava biti, u Gospodara svoga će gledati." (El-Kijame, 22-23.)

Dok je o nevjernicima rekao:

﴿كَلَّا إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ﴾

"Uistinu, oni će toga dana od Gospodara svoga zaklonjeni biti." (El-Mutaffifin, 15.)

Nakon što je Uzvišeni Allah izvijestio da će nevjernici biti zaklonjeni od Njega, to ukazuje da to neće biti slučaj sa vjernicima te da će Ga oni vidjeti. U hadisu se navodi: *"Vi ćete vidjeti svoga Gospodara kao što vidite ovaj Mjesec i nećete se međusobno gurati da Ga vidite."*[40] Ovo viđenje je stvarno i mi ga ne tumačimo na način koji ga izvodi van toga i poriče njegovo značenje. Ne dajemo mu određenu kakvoću, ne poredimo ga sa našim viđenjem stvorenja i ne negiramo ga poput džehmija, mu'atezila i dr.

Što se tiče dijela teksta u kojem Imam Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, kaže: **"A između Allaha i Njegovih stvorenja tada neće biti razdaljine"**, moguće je da ovo nisu riječi Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi. Ovaj vid izražavanja odgovara apologetičarima. Također, ovi izrazi predstavljaju pojašnjenje kakvoće viđenja, a Imam Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi je

40 Buharija (Fethu 'l-Bari, 2/40), br. 554., u "Mevakitu 's-salati", poglavlje: Fadlu salati 'l-asr. Hadis prenosi Kajs od Džerira,a ovaj od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

to porekao prije toga. Jer kako da čovjek vidi nešto ako između njega i te stvari nema rastojanja? Stoga povedi računa o tome!

Zaključak:

Allahova svojstva (sifati) su oduvijek. Allah je bio opisan Svojim sifatima i prije nego je stvorio stvorenja. Uzvišenog Allaha će biti moguće vidjeti na Ahiretu stvarnim vidom, bez ulaska u njegovu kakvoću.

Pitanja:

1. Da li su „stvaranje" i „opskrbljivanje" svojstva Allaha oduvijek ili su ona nastala?
2. Da li je viđenje Allaha, Uzvišeni, na Sudnjem danu stvarno ili u prenesenom značenju?

DEFINICIJA VJEROVANJA (IMANA)

Tekst: Iman je priznanje (ikrar) i potvrđivanje (tasdik). I iman stanovnika nebesa i Zemlje ne povećava se i ne smanjuje u pogledu onoga u što se vjeruje. Ali se povećava i smanjuje u pogledu čvrstine uvjerenja (jekin) i potvrđivanja (tasdik). Vjernici su približno isti u imanu i tevhidu, ali se razlikuju po djelima.

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta :

"El-ikrar" na arapskom jeziku znači priznavanje, a "jekin" znači čvrsto ubjeđenje.

Objašnjenje: Imam Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, objašnjava svoje uvjerenje u vezi sa vjerovanjem (imanom). Po njemu je iman očitovanje jezikom i potvrda srcem i po njemu se iman stanovnika nebesa i Zemlje ne povećava niti smanjuje. Ovaj stav je suprotan mišljenju prvih generacija muslimana (selefa), jer je iman kod njih potvrđivanje (tasdik), priznanje (ikrar) i djela ('amel), te se on povećava i smanjuje. Dokaz za to su riječi Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem: *"Znate li šta predstavlja iman u Allaha Jedinog?"* Odgovorili su: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju", a on reče: *"Svjedočenje da nema drugog božanstva osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik, obavljanje namaza, davanje zekata, post*

ramazana, te da izdvojite petinu plijena."[41] Uzvišeni Allah je o povećavanju i smanjivanju imana rekao:

﴿وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا﴾

"... i da se onima koji vjeruju vjerovanje poveća..." (El-Muddesir, 31.)

Dokazi po pitanju povećavanja i smanjivanja imana se ne mogu prebrojati. Stoga, ono što je spomenuo Imam Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, je suprotno stavu prvih generacija muslimana.

Što se tiče dijela teksta u kojem Imam Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, kaže: **"ne povećava se i ne smanjuje u pogledu onoga u što se vjeruje"**, to su modernistički izrazi skolastika, dok se ispravni prethodnici nisu upuštali u ove pojedinosti. Oni su samo rekli:

"Povećava se i smanjuje: povećava se pokornošću, a smanjuje griješenjem."

Zatim i njegov govor o izjednačenosti vjernika u imanu spada u stvari koje su neminovno netačne, jer iman meleka i poslanika nije poput imana običnih vjernika. Ovo je stvar na koju se treba upozoriti, pa razmisli o njoj!

---

[41] Hadis bilježi Buharija (Fethu 'l-Bari, 1/157), br. 53., u "Imanu", poglavlje: Edau 'l-humusi mine 'l-imani. Muslim 1/46, br. 17., u "Imanu", poglavlje: El-emru bi 'l-imani billahi te'ala ve resulihi, sallallahu 'alejhi ve sellem. Obojica prenose hadis putem rivajeta Ebu Džemreta od Ibn 'Abbasa, a on od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Zaključak:

Iman kod ehlu 's-sunneta je riječ i djelo. On se povećava i smanjuje. Vjernici se međusobno razlikuju u djelima i imanu.

Pitanja:

1. Definiši iman kod ehlu 's-sunneta!
2. Da li se po njihovom mišljenju iman povećava i smanjuje? Šta je to što dovodi do njegovog povećanja ili smanjenja?
3. Da li su vjernici isti u pogledu imana?

VEZA IZMEĐU ISLAMA I IMANA

Tekst: Islam je predanost (teslim) i pokornost Allahovim naredbama (inkijad). S jezičke tačke gledišta postoji razlika između imana i islama, ali nema imana bez islama niti ima islama bez imana. Povezani su kao što su povezani leđa i stomak, a termin din (vjera) odnosi se na iman, islam i cjelokupan vjerozakon (šeri'at).

Jezičko značenje nepoznatih riječi iz teksta:

"El-inkijad" na arapskom jeziku znači slijeđenje, pokornost i poslušnost.

Objašnjenje: Islam znači predanost Uzvišenom Allahu, te pokornost Njegovoj naredbi bez odbijanja, ma kakva ta naredba bila. Kako bi islam imao najbolju formu, musliman mora da se povinuje Allahovoj naredbi kao i naredbi Njegovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, bez kolebanja i dvoumljenja.

S jezičke tačke gledišta postoji razlika između riječi islam i riječi iman, jer je korijen ovih riječi različit. Međutim, u stvarnosti ove dvije riječi su međusobno povezane poput leđa i stomaka. Ako se spomenu razdvojeno, svaka od njih ukazuje na značenje onoga na šta upućuje ova druga, te obje ukazuju na potvrđivanje (tasdik), priznanje (ikrar) i sprovođenje u praksu ('amel). Ali ako se imena iman i islam spomenu zajedno onda se riječ islam posebno odnosi na vidljiva djela, a riječ iman na unutrašnja

(djela srca). Ovo je značenje riječi onog koji kaže: "**Kada su navedene zajedno različito im je značenje, a kada su navedene zasebno imaju isto značenje**", i to je ispravno mišljenje po ovom pitanju.

Što se tiče naziva "din" (vjera), on u sebi sadrži islam, iman i sav islamski vjerozakon, jer je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, govoreći o Džibrilu nakon što je spomenuo islam, iman i ihsan rekao: *"Došao je da vas poduči vašem dinu."*[42] Tako je u ovom hadisu sve spomenute termine podveo pod ime dina, što upućuje da naziv "din" sadrži kompletnu vjeru (šeri'at).

Zaključak:

Islam znači predanost i pokornost i sa jezičke strane se razlikuje od riječi iman. Međutim, kada su navedene zajedno različito im je značenje, a kada su navedene zasebno imaju isto značenje. Naziv din (vjera) u sebi sadrži islam, iman i kompletnu vjeru (šeri'at).

Pitanja:

1. Šta znači islam?
2. Koja je veza između islama i imana?
3. Definiši šta je to din (vjera) i da li on sadrži kompletan vjerozakon ili ne?

---

[42] Mislim 1/36 br. 1., u "Imanu". Hadis prenosi Ibn 'Umer od svoga oca, a on od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

NAŠA SPOZNAJA UZVIŠENOG ALLAHA

Tekst: Uzvišenog Allaha **spoznajemo istinskom spoznajom onako kako je On sam Sebe opisao u Kur'anu, sa svim Svojim svojstvima. Niko nije u stanju da istinski obožava** Uzvišenog Allaha **onoliko koliko je On dostojan, nego Ga obožava onako kako mu je naredio u Kur'anu i sunnetu Njegovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Svi vjernici su na istom stepenu po pitanju spoznaje (me'arife), ubjeđenja (jekin), oslanjanja (tevekkul), ljubavi (mehabbe), zadovoljstva (rida'), straha (havf), nade (redža') kada je riječ o vjerovanju (imanu), a razlikuju se u svemu navedenom kada nije riječ o vjerovanju (imanu) u sve to.**

Objašnjenje: Vjernik istinski spoznaje Uzvišenog Allaha putem Njegovih imena i svojstava, kao što je opisao Sebe u Kur'anu sa svim Svojim svojstvima. To znači da vjernik opisuje Allaha na način kako je On Sebe opisao i poriče za Njega ono što je On za Sebe porekao. Ovo ne znači da vjernik obožava Uzvišenog Allaha na potpun način, onoliko koliko je On dostojan, jer je Allahovo pravo ogromno i čovjek nije u stanju da ga ispuni onako kako bi trebalo. Štaviše, kada bi čovjek činio ibadet sedamdeset godina bez prekida, ne bi time uzvratio zahvalnost za samo jednu od Allahovih blagodati, kao što je naprimjer, blagodat vida.

Stoga je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Znajte da niko od vas neće biti uveden u Džennet zbog svoga djela."*[43] Vjernik obožava svog Gospodara onako kako mu je On naredio u Kur'anu i sunnetu Njegovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Po mišljenju Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, svi vjernici su na istom stepenu spoznaje i ubjeđenja, kao što su na istom stepenu i u pogledu imanskih djela, kao npr.: oslanjanja na Uzvišenog Allaha, ljubavi prema Njemu i dr., dok se razlikuju u drugim stvarima. Ovo je bez sumnje neispravno, jer se vjernici razlikuju u svemu što je spomenuto. Zato što ne može ubjeđenje i oslanjanje na Uzvišenog Allaha nekog od nas biti poput ubjeđenja i oslanjanja na Uzvišenog Allaha od strane poslanika Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem. Neispravnost takvog mišljenja je potpuno jasna, a vjernici se razlikuju, kako u imanu tako i u djelima, u što nema sumnje.

Zaključak:

Niko nije u stanju da upotpuni ibadet prema Uzvišenom Allahu na način kojeg je On dostojan. Vjernici se razlikuju u imanu i djelima. U svemu tome su neki bolji, a neki slabiji.

[43] Hadis bilježi Muslim, 4/2169., br. 2816., u "Sifatu 'l-munafikin", poglavlje: Len jedhule ehaduni 'l-džennete bi 'amelihi. Hadis prenosi Busr ibn Se'id od Ebu Hurejre, i Ibn Sirin, također, od Ebu Hurejre.

Pitanja:

1. Da li je iko u stanju da upotpuni obaveze prema Allahu kako bi to trebalo?
2. Da li se vjernici razlikuju u imanu i djelima ili su u tome isti?

ZAUZIMANJE (ŠEFA'AT) POSLANIKA, 'ALEJHIMU 'S-SELAM, VAGA (MIZAN) I VRELO (HAVD)

Tekst: Uzvišeni Allah je dobar i pravedan prema Svojim robovima. On iz Svoje dobrote može nagraditi Svog roba mnogo više nego li on to zaslužuje, ili ga kazniti zbog grijeha iz svoje pravednosti, kao što mu može i oprostiti iz Svoje dobrote prema njemu. Zauzimanje (šefa'at) poslanika 'alejhimu 's-selam, je istina i šefa'at Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, za vjernike grješnike i za počinioce velikih grijeha među njima, koji su zaslužili kaznu, je nepobitna istina. Također, vaganje djela na Sudnjem danu na vagi (mizanu) je istina, kao što je istina i Poslanikovo, sallallahu 'alejhi ve sellem, vrelo (havd).

Objašnjenje: Uzvišeni Allah iskazuje dobrotu prema ljudima Svojim blagodatima, dobročinstvom, oprostom i blagošću. On je pravedan i nikome ne čini nasilje. Štaviše, za jedno dobro djelo daje mnogo više nagrade (sevaba) nego što to čovjek i zaslužuje. To ukazuje na plemenitost i dobrotu Uzvišenog Allaha, kao što nam Uzvišeni i poručuje:

﴿إِنَّ اللهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِن تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِن لَّدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا﴾

"Allah neće nikome ni trunku nepravde učiniti. Dobra djela On će umnogostručiti i još od Sebe nagradu veliku dati." (En-Nisa', 40.)

Međutim, Uzvišeni Allah može i da kazni za počinjeni grijeh. Ako to i učini, onda kazna biva pravedna sa Njegove strane, jer je čovjek zaslužio kaznu zbog svog grijeha. Također, Uzvišeni Allah može iz svoje dobrote oprostiti grješniku, što predstavlja Njegovu najveću blagodat za koju zaslužuje svaku hvalu.

Zauzimanje (šefa'at) poslanika, 'alejhimu 's-selam, na Sudnjem danu je potvrđen Kur'anom, sunnetom i idžma'om (koncenzusom uleme). Uzvišeni Allah kaže:

﴿ مَن ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ ﴾

"... ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?!..." (El-Bekare, 255.)

Njihov šefa'at je potvrđen, ali će biti samo uz Allahovu dozvolu. Također, zauzimanje (šefa'at) Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, za velike grješnike među muslimanima koji su zaslužili kaznu zbog počinjenih grijeha, je nepobitna istina, kao što je preneseno od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, da je rekao: *"Moj šefa'at pripada velikim grješnicima iz moga*

ummeta."[44] Tako je šefa'at Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, za grješnike istina, ako Allah bude htio.

Vaganje djela mizanom na Sudnjem danu je istina potvrđena Kur'anom, sunnetom i idžma'om, o čemu smo i ranije govorili. Također, Poslanikovo, sallallahu 'alejhi ve sellem, vrelo je istina i ono je veličanstveno; njegova voda je bjelja od mlijeka, a slađa od meda, njegov miris je poput miska, a njegovi ibrici su kao zvijezde na nebu. Ko popije jedan gutljaj sa ovog vrela, neće više nikada ožednjeti. Do njega će doći vjernici na Sudnjem danu, a novotari će biti odvraćeni od njega. Ovo vrelo je ogromno, a o njemu je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Veličina mog vrela je koliko mjesec dana pješačkog hoda, voda mu je bjelja od mlijeka, miris mu je ljepši od mirisa miska, a njegovi ibrici su kao zvijezde na nebu; ko se iz njega napije, nikada više neće ožednjeti.*"[45] Ovo vrelo do kojeg će se dolaziti je ono čime je počašćen naš poslanik Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem.

---

[44] Ahmed, 3/213. Ebu Davud, 5/106., br. 4739., u "Sunnetu", poglavlje: Fi 'š-šefa'ati; Tirmizija, 4/625., br. 2435., u "Sifetu 'l-kijame"; a svi prenose rivajet Enesa od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Hadis se prenosi i rivajetima od Džabira, Ibn 'Abbasa, Ibn 'Umera i Ka'ba ibn 'Udžreta. Tirmizija kaže: "Hadis je hasen sahih garib", a Šejh Albani ga smatra autentičnim (sahih) u "Sahihu 'l-džami' ", 1/691., br. 3714.

[45] Buharija (Fethu 'l-Bari, 11/472) br. 6579., u "Rekaiku", poglavlje: Fi 'l-havdi. Hadis prenosi Ebu Mulejke od Ibn 'Amra, a on od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem

DŽENNET I DŽEHENNEM NEĆE NIKADA NESTATI

Tekst: Obračun među zavađenim stranama na Sudnjem danu i to putem dobrih djela je istina. Ako ne budu imali dobrih djela biće im natovarena tuđa loša djela, što također predstavlja istinu. Džennet i Džehennem su stvoreni i neće nikada nestati, niti će džennetske hurije ikada umrijeti. Nikada neće nestati Allahove kazne, ali i Njegova nagrada je vječna. Uzvišeni Allah upućuje onoga koga On hoće iz Svoje dobrote i ostavlja u zabludi koga On hoće iz Svoje pravednosti, a Njegovo ostavljanje u zabludi znači ostavljanje bez pomoći. Ostavljanje bez pomoći se može protumačiti na način da Allah uskrati čovjeku uspjeh u onome čime je On zadovoljan i to predstavlja pravdu sa Njegove strane. Isti je slučaj i sa kažnjavanjem takvog čovjeka za počinjena loša djela.

Objašnjenje: Obračun između zavađenih strana na Sudnjem danu biće davanjem dobrih djela potlačenom, tako što će ona biti uzeta od onog ko mu je počinio nepravdu. Ako on ne bude imao dobrih djela, onda će se neka loša djela sa potlačenog prebaciti na počinioca nepravde (zalima). O tome nam govori vjerodostojan hadis: *"Pa će se svakom od njih dati dio njegovih dobrih djela, a ako mu nestane dobrih djela prije nego što se*

svima oduži, onda će se uzeti od njihovih loših djela i prebaciti na njega, pa će onda biti strovaljen u vatru."[46]

Od vjerovanja ehlu 's-sunneta je i to da su Džennet i Džehennem već stvoreni i da sada postoje. Džennet i Džehennem nikada neće nestati. Ovo ubjeđenje ehlu 's-sunneta je protivno tvrdnjama novotara koji kažu suprotno. Džennetske hurije su vječne i neće nikada umrijeti. One su vječne poput vječnosti Dženneta. Također, Džehennem neće nestati niti će prestati kažnjavanje u njemu. Znači, Allahova kazna je stalna i neće nikada prestati kao što je i Allahova nagrada stalna i neće nikada prestati.

Uzvišeni Allah upućuje koga hoće iz svoje dobrote, a ostavlja u zabludi koga hoće iz svoje pravednosti, kao što kaže:

﴿وَلَكِن يُضِلُّ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ﴾

"*... ali, On u zabludi ostavlja onoga koga hoće, a na pravi put ukazuje onome kome On hoće ...*"(En-Nahl, 93.)

Imam Tahavija, rahimehullahu 'alejhi, u svome akidetskom djelu kaže: "Upućuje koga hoće te štiti i čuva iz Svoje dobrote. On ostavlja u zabludi koga hoće. Ostavlja bez pomoći i stavlja na kušnju iz Svoje

[46] Muslim (4/1997) br. (2581) u "El-birru ve 's-sile ve 'l-adab", poglavlje: Tahrimu 'z-zulmi; Ahmed (2/303); i Tirmizija (4/613) br. (2418) u "Sifetu 'l-kijame", poglavlje: Ma džae fi še'ni 'l-hisabi ve 'l-kisasi. Svi prenose hadis putem rivajeta El-'Alaa ibn Abdu 'r-Rahmana, a on od svoga oca, a on od Ebu Hurejre koji je hadis čuo od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem

pravednosti. I svi su pod Njegovom voljom, između Njegove dobrote i pravednosti."[47]

Ostavljanje u zabludi je ostavljanje bez pomoći, što znači uskraćivanje uspjeha u onome čime je Uzvišeni Allah zadovoljan. Nakon što Uzvišeni Allah uskrati svoju pomoć čovjeku to predstavlja Njegovu pravdu i on to zaslužuje. Također, kažnjavanje onoga koga Allah ostavi bez pomoći, zbog počinjenih grijeha, je pravda od strane Uzvišenog Allaha.

Zaključak:

Uzvišeni Allah može da kazni zbog grijeha, a može i da oprosti. Dobra djela umnogostručuje. Poslanici, 'alejhimu 's-selam, će činiti šefa'at što je nepobitna činjenica. Vaga, vrelo i obračun su istina, kao što su i Džennet i Džehennem istina i nikada neće nestati. Uputa i zabluda su u Allahovim rukama.

Pitanja:

1 Kakav je stav u pogledu šefa'ata poslanika, 'alejhimu 's-selam?

2. Šta znaš o vrelu i vagi?

3. Da li će se svesti obračun između zavađenih na Sudnjem danu?

4. Kakav je propis u vezi mišljenja da je Džehennem prolazan? Da li će Džehennem i Džennet prestati da postoje?

---

[47] Šerhu 'l-'akideti 't-Tahavijje", str. 98.

KABURSKA KAZNA ('AZAB)

Tekst: Nije dozvoljeno da kažemo: "Šejtan oduzima iman vjerniku prisilno", nego kažemo: "Čovjek ostavi iman, pa mu ga šejtan onda oduzme."

Ispitivanje u kaburu od strane meleka Munkera i Nekira je istina. Također, vraćanje duše u tijelo u kaburu je istina. Stisak kabura i kaburska kazna je istina za sve nevjernike, a moguća je i za neke vjernike koji su počinili grijehe. Sve što je ulema pomenula na perzijskom jeziku od Allahovih svojstava, je dozvoljeno reći, osim riječi ruka na perzijskom. Također, je dozvoljeno reći "beruun hude" što znači "azze ve dželle" (Silni i Uzvišeni), bez upoređivanja sa Njegovim stvorenjima (tešbih) i bez pitanja o kakvoći (tekjif).

Objašnjenje: Šejtan ne može oduzeti vjerniku iman prisilno, ali ako čovjek ostavi svoj iman, ubjeđenje i činjenje dobrih djela te se preda sumnji, griješenju itd., tada mu šejtan oduzme iman.

Od osnove vjerovanja ehlu's-sunneta je i vjerovanje u kabursko ispitivanje koje vrše dva meleka i to Munker i Nekir. Više vjerodostojnih hadisa govori o ova dva meleka. Kaže Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: *"Kada se čovjek ukopa u kabur, dođu mu dva crno-plava meleka od kojih se jedan zove*

Munker, a drugi Nekir. Upitaće: "Šta si govorio o ovom čovjeku..."[48] (Misli se: Kako si vjerovao u Poslanika?)

Pripadnici ehlu 's-sunneta vjeruju da će se duša vratiti u tijelo u kaburu radi ispitivanja. Ovo je istina koja je potvrđena vjerodostojnim hadisima. Također, stisak kabura i kazna u njemu je istina kao što je potvrđeno u vjerodostojnim hadisima, od kojih je i prethodno spomenuti hadis. Sve ovo će se zasigurno desiti nevjernicima. To je istina u koju nema sumnje. O tome postoje mnogi kur'anski i hadiski dokazi te nema načina da se ova činjenica poriče. Dokazi su, također, potvrdili da Uzvišni Allah može kazniti u kaburu vjernike koji su počinili grijehe i to one koje hoće od njih, kako bi se iskupili za njih.

Potom je Imam Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, pojasnio da je dozvoljeno koristiti riječi koje su islamski učenjaci koristila za svojstva Uzvišenog Allaha na perzijskom ili nekom drugom jeziku koji nije arapski, izuzev riječi ruka na perzijskom jeziku. Stoga nije dozvoljeno upotrebljavati ovu riječ, ali je dozvoljeno da čovjek izgovara riječ "azze ve dželle" na perzijskom ili nekom drugom jeziku.

---

[48] Tirmizija (3/383) br. (1071) u "El-Dženaiz", poglavlje: Ma džae fi 'azabi 'l-kabr. Hadis prenosi El-Makburijj od Ebu Hurejre, a on od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Tirmizija kaže: "Hadis je hasenun garib", a Šejh Albani smatra da je ovaj hadis hasen ("Sahihu 'l-džami' ", 1/186 br. 724).

ZNAČENJE ALLAHOVE BLISKOSTI I UDALJENOSTI

Tekst: Bliskost i udaljenost Uzvišenog Allaha nije sa aspekta fizičke razdaljine ili blizine, nego u značenju počasti i poniženja. Tako je onaj koji je pokoran i blizak Allahu, bez pitanja kako, a grješnik je daleko od Njega, bez pitanja kako. Bliskost, udaljenost i približavanje Allahu su u zavisnosti od stanja onoga koji se obraća. Također, i boravak u Njegovoj blizini u Džennetu, te stajanje pred Njim, su bez pitanja kako.

Objašnjenje: Uzvišeni Allah približava Sebi koga želi od vjernika, dajući mu time čast, pomažući ga i izvodeći na pravi put. Također, On udaljava koga želi od grješnika i nevjernika pa ga ponizi i ostavi bez pomoći. Sve ovo biva bez pitanja kako, a to se odnosi i na boravak u Allahovoj blizini u Džennetu te na stajanje pred Njim. Sve ovo je istina u koju vjerujemo bez pitanja kako, jer to predstavlja zabludu.

Zaključak:

Ispitivanje i patnja u kaburu su istina. Šejtan oduzima iman kada ga čovjek ostavi. Dozvoljeno je spominjanje Uzvišenog Allaha na perzijskom jeziku osim riječi ruka. Blizina i udaljenost Uzvišenog Allaha od Njegovih robova, njihovo stajanje pred Njim i boravak u Njegovoj blizini, su stvari u koje se vjeruje bez pitanja kako.

Pitanja:

1. Šta znaš o ispitivanju u kaburu i kazni u njemu?
2. Da li šejtan može oduzeti vjerniku iman bez povoda?
3. Je li moguće spoznati kakvoću Allahove blizine ili udaljenosti od Njegovih robova?

ODLIKOVANJE NEKIH KUR'ANSKIH AJETA

Tekst: Kur'an je objavljen Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem. On je zapisan na listovima. Svi kur'anski ajeti su podjednaki u vrijednosti i značaju, osim što neki od njih imaju vrijednost spominjanja i vrijednost onog koji se spominje, kao što je Ajetu 'l-kursijja. To je zbog toga što se u njoj spominje Uzvišenost Allaha, Njegova veličanstvenost i svojstva te su se u njoj ujedinile dvije vrijednosti: vrijednost spominjanja i vrijednost spomenutog. Neki od ajeta imaju samo vrijednost spominjanja, poput govora o nevjernicima, dok spomenuti u njima, a to su nevjernici, nemaju nikakvu vrijednost. Također, sva Allahova imena i svojstva su podjednaka u veličini i vrijednosti i među njima nema razlike.

Objašnjenje: Kur'an je Allahov govor objavljen Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, kao što kaže Uzvišeni:

﴿إِنَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللهُ﴾

"Mi tebi spuštamo Knjigu, samu istinu, da ljudima sudiš onako kako ti Allah objavljuje ..." (En-Nisa, 105.)

Kur'an, koji predstavlja Allahov govor, je taj koji je zapisan na listovima koje mi posjedujemo, o čemu postoji koncenzus uleme.

Svi kur'anski ajeti su podjednaki u vrijednosti i veličini s obzirom na to da predstavljaju Allahov govor.

Ali, neki ajeti imaju dodatnu vrijednost s obzirom da, osim što predstavljaju Allahov govor, sadrže i spominjanje stvari koje su vrjednije od drugih, kao npr. Ajetu 'l-kursijja. Ona je Allahov govor i još sadrži i spominjanje Allahove uzvišenosti, veličine i nekih Njegovih svojstava te zato ona ima veću vrijednost od drugih ajeta. S druge strane, neki ajeti imaju vrijednost spominjanja zato što su ti ajeti Allahov govor, s tim da ono što je spomenuto u njima nema vrijednost, kao što su ajeti u kojima se spominju nevjernici. Tako su ovi ajeti Allahov govor, ali nevjernici koji su spomenuti u njima nemaju vrijednost.

Također, Allahova imena i svojstva su podjednaka u vrijednosti i veličini, ali mi kažemo: "Neka od ovih imena su vrednija od drugih", kao što je došlo u hadisu: *"Allahovo najveće ime se nalazi u tri ajeta..."*[49] Tako se ona mogu odlikovati jedna nad drugim poput Allahovog govora.

Zaključak:

Svi kur'anski ajeti su podjednaki u vrijednosti i veličini, s tim da neki od njih imaju dodatnu vrijednost. Allahova imena i svojstva su podjednaka u vrijednosti i veličini, osim što neka od njih imaju dodatnu vrijednost.

[49] Navodi ga Hakim (1/505) putem predaje El-Kasima od Ebu Umame. On nije dao svoju ocjenu o njemu. Također ga navode Taberani i Bejheki i drugi, a Šejh Albani ga ocjenjuje vjerodostojnim ("Sahihu 'l-džami' ", 1/228 br. 979).

Pitanja:

1. Da li se kur'anski ajeti razlikuju po vrijednosti?
2. Da li se Allahova imena i svojstva razlikuju po vrijednosti?

SINOVI I KĆERI ALLAHOVOG POSLANIKA, SALLALLAHU 'ALEJHI VE SELLEM

Tekst: Sinovi Allahovog Poslanika bili su: Kasim, Tahir i Ibrahim, a njegove kćeri: Fatima, Rukajja, Zejneb i Ummu Kulsum. Ako čovjeku budu nejasna neka precizna pitanja iz oblasti akaida on mora odmah biti spreman da povjeruje u ono što je istina kod Uzvišenog Allaha sve dok ne nađe učenjaka kojeg će upitati. On ne smije kasniti u potrazi za odgovorom i nema opravdanja ako bude oklijevao, i time postaje nevjernik. Vijest o događaju Mi'aradža je istinita i ko je odbije on je novotar i zalutao.

Objašnjenje: Poslanikovi, sallallahu 'alejhi ve sellem, sinovi su: Kasim, po kojem je i dobio nadimak Ebu Kasim, Tahir, koga su zvali Tajjibom i Abdullahom, a njih dvojica su bili njegovi sinovi od Hadidže, radijallahu 'anha te Ibrahim kojeg mu je rodila Marija, koju je dobio na poklon od Mukavakisa, kralja Egipta. Drugih sinova osim spomenutih nije imao. Njegove kćeri su: Fatima, supruga Alije b. Ebi Taliba i majka Hasana i Husejna, radijallahu 'anhuma; Rukajja, supruga Osmana b. 'Affana; Ummu Kulsum, koju je također oženio Osman, radijallahu 'anhu, nakon Rukajjine smrti; te Zejneb, supruga Ebu'l-'Asa b. er-Rebi'a, radijallahu 'anhu. Sve one bile su njegove kćeri od Hadidže.

Imam Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi, potom prelazi na drugo pitanje i to šta treba da učini čovjek kada mu budu nejasna neka precizna pitanja iz oblasti akaida (islamskog vjerovanja). Njegova dužnost je da bude spreman da povjeruje u ono što predstavlja istinu kod Uzvišenog Allaha. Primjer za to je neuki čovjek kojem je nejasno neko pitanje. Na njemu je obaveza da se pripremi za ubjeđenje u ono što je istina kod Uzvišenog Allaha dok ne nađe učenog čovjeka da ga o tome upita. Također, nije mu dozvoljeno odlaganje i oklijevanje u pitanju i traženju.

Što se tiče riječi Imama Ebu Hanife, rahimehullahu 'alejhi: **"i nema opravdanja ako bude oklijevao"**, to je proturječno sa onim što je rečeno prije toga, osim ako se pod oklijevanjem ovdje ne misli na dvoumljenje u prihvatanju vijesti ili naredbe, jer to uistinu poriče iman. Međutim, ako prihvati vijest ili naredbu, ali kaže: "Vjerujem u ono što je istinito kod Uzvišenog Allaha!", i to dok ne bude u mogućnosti da upita i istražuje, u tom slučaju njegov iman je potvrđen.

Što se tiče vijesti o događaju Mi'aradža, to je nepobitna istina koju ne poriče osim novotar i onaj ko je zalutao. Pripadnici ehlu's-sunneta složni su u vjerovanju u Mi'aradž i govoru o njemu, a poriču ga samo novotari i sljedbenici zablude, a on je nepobitna istina.

Zaključak:

Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je imao tri sina i četiri kćeri. Svaki čovjek je dužan da u stvarima

koje su mu nejasne u vezi preciznih pitanja iz akaida, vjeruje u ono što je istina kod Uzvišenog Allaha. Također, dužan je da vjeruje u vijest o događaju Mi'radža, te da smatra da je on nepobitna istina.

Pitanja:

1. Nabroj ko su bili Poslanikovi, sallallahu 'alejhi ve sellem, sinovi i kćeri?
2. Šta je dužan čovjek kome budu nejasna neka pitanja iz oblasti akaida?
3. Kakav je propis u vezi onoga ko poriče vijest o događaju Mi'radža?

PREDZNACI SUDNJEG DANA

Tekst: Pojava Dedždžala te Je'džudža i Me'džudža, izlazak Sunca sa zapada, silazak Isaa, 'alejhi 's-selam, sa neba, kao i drugi predznaci Sudnjeg dana spomenuti u vjerodostojnim hadisima su istina koja će se desiti. A Uzvišeni Allah upućuje na pravi put koga On hoće.

Objašnjenje: U vjerovanje ehlu's-sunneta spada i ono što se navodi u tekstovima o predznacima Sudnjeg dana od kojih su i: pojava Dedždžala te Je'džudža i Me'džudža, izlazak Sunca sa zapada, silazak Isa'a, 'alejhi 's-selam, sa neba kao i drugi predznaci. Sve ove predznake je sabrao Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, u hadisu u kojem kaže: "Sudnji dan neće nastupiti prije nego što vidite deset predznaka: *dim, Dedždžal, životinju iz zemlje, izlazak Sunca sa zapada, silazak Isaa sina Merjeminog, Je'džudža i Me'džudža...*"[50] Svi ovi predznaci, ali i drugi koji su navedeni u vjerodostojnim predajama, su istiniti i oni se moraju ostvariti. Uzvišeni Allah upućuje na pravi put koga On hoće.

Zaključak:

Pripadnici ehlu's-sunneta vjeruju u gore pomenute, kao i u druge predznake Sudnjeg dana koji

[50] Muslim (4/2226) br. (2901) u "El-Fiten", poglavlje: El-ajatu 'l-leti tekunu kable 's-sa'ati, i Ahmed (4/6). Hadis prenosi Ebu Et-Tufejl od Huzejfe ibn Esjeda El-Gaffarija.

su navedeni u vjerodostojnim predajama i oni će se bez sumnje desiti.

Pitanja:

1. Da li je obavezno vjerovanje u predznake Sudnjeg dana koji su spomenuti u predajama?
2. Spomeni neke od predznaka Sudnjeg dana koji se navode u vjerodostojnim predajama?

SADRŽAJ

